

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónapra 2 korona.
VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona.
 Egy hónapra 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
 4-betűs betű sor egyszer 20 fillér,
 minden következőnél 16 fillér.
 Nyitóléc sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 857.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, augusztus 26.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vészereink: Városok és polgármesterek.
- A béke titka.
- A Magas Tátráról — a Császári- emlékek.
- Az elaludott Dalmácia.
- Román ünnepek Lippán.
- Tilos a kísérletelés!
- Pesti strófák.
- A „hűtlen elhagyás.”
- Drágul a szén.
- A földrengések világa.
- Ha a közönség sztrájkol.
- Az éjjeli Arad.
- Aradi hírlapírók párbaja.
- Vizsgálat a városnál.
- A betörők királya.
- Lefokozás egy tárcsá miatt.
- A Vatikán foglya.
- Bulgáriát királysággá emelik.
- Politika a színházban.
- Csarnok: Márta. Irta: Hajdu Gyula.

Városok és polgármesterek.

Arad, augusztus 25.

Ha korunk eseményei az idők folyamán egykor áttekinthető távolba kerülnek és történelmi szempontból méltathatók lesznek, akkor bizonyosan sok minden más színben fog az utókor előtt állani, mint a hogy azokat most a harag vagy kedvezés torzító tükrözéseinek keresztül látjuk. Így egyebek között a kiegyezés óta lefolyt alkotmányos élet történelmi képe is sok részben el fog térni az egykorúak felfogásától. Az események ma még rejtett, ismeretlen okait fölvilantja a törté-

nelem szövétneke, s nem egy bűnül rótt mulasztás nyeri bocsánatát a velejárt viszonyok felismert lehetetlenségében. Egyet azonban a legenyhébb bírálatnak is be kell vallania s ez az, hogy az eddigi magyar közélet s annak hivatalos megnyilatkozása, a mindenkori kormányok politikája épen nem volt magyar nemzetinek mondható és hogy e részben súlyos mulasztások terhelik az ország ügyeinek élén állott tényezőket.

De semmiben sem történt nagyobb mulasztás, mint abban, hogy a városi törvényhatóságoknak függőben levő s mind válságosabbá alakuló ügyei mindaddig nem nyerték kellő megoldásukat. A helyhatóságoknak amugy is szűkkörű autonómiáját az évtizedes gyakorlat teljesen semmivé zsugorította; anyagi és szellemi fejlesztésükre igen kevés történt, ellenben az iskolák fentartása, az adószedés, rendészet, bíráskodás és sok más állami adminisztratív teendők terhének viselése is rájuk maradt, mi által teljesen föltartoztatva lettek az egészséges fejlődés útján, és mindez akkor, midőn nyilvánvaló, hogy egyedül a városok hordják a magyar kultúrát s azoknak gyarapodása és népesedése szerint lehet a magyarság erősödését mérni.

Annyira átment a városokkal való mostoha bánásmód a közérzületbe, hogy a polgármesterek is észrevették és pár év óta hol itt, hol amott összegyűlnek, hogy a baj elhárítása, illetőleg orvoslása

fölött tanácskozzanak. Legutóbb, és pedig épen tegnap, Pozsonyban gyűltek össze, hogy megbeszéljék, miként lehetne a nyomott helyzetben sinlődő városok sorsán lendíteni. Hát bizony, mint azelőtt, ugy az idén sem süttöttek ki semmi különösöt. A polgárság megadóztatása a községi pénztár számára nagyon egyszerű és költségteljes dolog, de nem igen vezet célhoz, vessék azt ki akár a sártengerből kiemelt telkek értékelkedésének, akár a pénzintézetek jövedelmének címén; az egyedüli, a mit a polgármester urak a tegnapi tanácskozás folyamán kisütöttek, annak a ténynek konstatálása volt, hogy a városok legnagyobb nyűgét, romlását azon megterhelhetés képzi, melyet az állami adminisztráció körébe tartozó teendők teljesítésével viselni kénytelenek. A bökkenő azonban épen ott van, hogy ezt a különben helyes diagnózist nem most fedezték föl. A polgármester urak már tavaly, tavaly előtt s meg azelőtt is megállapították, hogy ez a legnagyobb baj és hogy ezen kellene segíteni, de tovább nem jutottak, mert azelőtt is épen ugy, mint tegnap Pozsonyban, baj megállapítása, a jövő évi kongresszus helyének meghatározása, a disztribúció végig élvezése és a helybeli látnivalók megtekintése után egy év múlva leendő vizontlátás reményében széteszlottak, anélkül, hogy ügyük érdekében csak egy hajszálnyit is tettek volna.

A hétről.

Plágium-vers.

Jövel Akiba, aki egykor
 Igyen formáitad bölcs szavad:
 Nincsen már noch nie dagewesen,
 Nincs új a kék égbolt alatt.
 Ócska a friss tifuszbacillus,
 Az X sugár, a rádium:
 Ami manapság megtörténik,
 Az közönséges plágium.

Dantét, Petrarkát mért csodálnád,
 Es mért izgat Boccaccio?
 Im, kiderül, hogy plágium csak
 Minden, mi bennük új s mi jó.
 Sőt, hogy a mélyen megbecsült föld
 A saját tengelyén forog,
 Az is csupán a gépkeréktől
 Orv módon plagizált dolog.

Görgy Henrik mindhalábra vizsgál,
 Ugy délelőtt, mint délután:
 Ujat már nem bír felfedezni,
 Régit tapasztalhat csupán.
 A föld, amely Kriványt becézett
 S Böhmöt neveit fel emlejt,

Igy szól: Domján? Marosy Miklós?
 Csak rosszul plagizált szegény!

Vagy: Valparaiso tája mellett
 A környék komor arcot ölt.
 Nem új dolog, hisz Gallél
 Megmondta: Mozog ám a föld.
 Hogy néhány ház is összeomlik
 Es néhány ember is kimul:
 E két tény is régen közismert,
 S a plágium terére nyúl.

Hogy most, az agg deánok nyarában
 Buzgón izzad még a nép.
 Ebben sincs semmi, semmi újság,
 E nagy esemény bármel szép.
 Plágium, hogyha most az ember
 A fürdők hűs vizébe búj, —
 Rabbi Akiba rég megmondta:
 A nap alatt nincs semmi új.

Hogy Formanek s egy hírlapíró
 Páros viaskodást csinál,
 S a Journalschmierer nem találja
 Az őrnagyot, mikor kiáll.
 A Jézus Krisztus meg ne áldja,
 Nincs virtus abban, hogy kiáll,
 Az újságíró és az őrnagy
 Csak egyszerűen plagizál.

Haja, még a rácfertályi élet,
 Még az se új, se is kopott.
 Elplagizált tolvajfogások,
 És olesó utánzat-kokott:
 Mindezt már Páristól tanulta
 A nagyszerű városnegyed...
 Főkapitány úr, rendcsinélást
 Miért nem plagizál kegyed?!

És mért nem plagizálok én is
 Valami kőolaj-királyt,
 Kinek a dollár-milliárdok
 Adnak kiváló férfi-bájt?
 Őh, mért, hogy eme verszetből
 Nem tűnik ki, csak egy morái:
 Az ember olyant, ami üdvös,
 Csak vajmi ritkán plagizál!?

—zab.

Napló részlet.

Irta: Adám Éva.

Szombat este.

Ugy szeretem ezt a napot. Sokszor elmondtam már. Kődbevezett gyermekálmok mozdulnak meg ilyenkor a lelkemben. Fénylenek, melegítenek és én az idők távolában, csöndes erdők mélyén gyermekkracagást hallok. E pillanatban olyan édes az emlékezés a harmatra, a hágyék

Ugy rémlik előttünk, hogy a polgármester urak a városok helyzetének javítása tekintetében maguk elé tűzött feladatokat nem is fogják soha megoldani, s évenkénti összejevetelük inkább a „titulus bibendi“ jellegét viseli. Mert konstatálva lévén a baj, miért nem mentek a polgármester urak egy lépéssel tovább és miért nem vállalkoztak egy olyan mozgalom országos szervezéséhez, mely a kormányt és a parlamentet olyan törvények hozására szorítsa, melyek a városokat az állami jellegű szolgáltatások igazságtalan terhéltől felszabadítsa. Az csak bizonyos, hogy ha a tisztelt podeszta urak lent és fönt kellő erélylyel vitt agitációt szerveztek és folytattak volna, akkor már régen célhoz jutnak. Csakhogy a jó urak nem érezték magukat soha teljes szolidaritásban a néppel s mint a kormány mindenkori hívei uraik jelmondatát: a „*quieta non moveri*“ elvét vallották és eszük ágában sem volt, hogy kormányuknak és saját maguknak is holmi *utópiák utáni kergetőzésben* fölösleges dolgot és pótkát csináljanak.

A vérmesebb reményűek különben azt hihették, hogy ezután másképp lesz, hogy a tegnapi lefolyt pozsonyi kongresszus határjelzőt képez a városok sorsában, hogy a kolozsvári polgármester indítványával, mely szerint ezután a városok érdekében nyomatékosabb mozgalom indítandó, létesülni fog a régen várt reform. Mindez azonban csupán csalékony ábránd. A fent nevezett polgármester ur ugyanis egy lélegzet mellett magát is, másokat is azzal vigasztalja, hogy „*a városok speciális ügyeinek rendezésével most foglalkoznak először sikerrel kecsgető módon a minisiteriumban.*“ Ime itt van a télienségre szenderítő önámítás. Eddig is azt hitték és hirdették, most is ugyanazt vallják sőt fokozottabb hittel és bizalommal, s attól félünk, hogy ezuttal is csalódnai fognak a polgármesterek a hitük s reményükben, mi pedig újból és ismét azokban, kik tanácskoznak, tesznek, vesznek, de kézzel fogható eredményhez nem jutnak. Marad, mi volt.

ködere, a völgyek virágai, ahol a nehéz, gyötrelmes munka zaja zugta be az erdőt nap-nap után.

De jött a szombat este. Amikor föltámadt a csönd. Holnap ünnep lesz. Pihenés. Valami édesbus, kedves emléke van a napnak lelkemben. Szinte szentnek, ünnepinek éreztem e napot egész életemben.

Ugy képzeltem, hogy ezen a napon fog érní engem minden öröm. Hogy köny sohase hull szememből, hogy a boru rá nem száll lelkemre.

Ma újra szombat este van . . . Mintha fájna, hogy megjött.

Vagy úgy? Igaz, csakugyan fázom. A május virágzásban, mintha lehullana egy-két szirma a virágról. Olykor úgy tetszik, fehér álomban, édes költészetben gazdag az életem s nekem csak az álmódás a céloim, a vágyam.

Ugy tetszik, lecsókolja szememet a szeretet. Melegfény derít föl mindent. Ugy érzem, csak jónak kell lannem, hogy boldog legyek. Azt képzelem, ha jó leszek: nem fog fájni a szívem, nem lesz beteg a lelkem. Mert úgy e, az nagy fájdalom, ha a szív beteg. Oh Istenem! Ugyan nagyon, de nagyon erős a lelkemben a hit, hogy a jóságunkban van az üdvözülés.

Vajjon rossz voltam én? Hiszen valami fáj most. Talán a csöndesség, talán a messzeség . . .

A béke titkai.

(A rejtélyes Rosenberg.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 25.

Az utazás a béke aktái körül még egyre tart. Mint *Budapest*-ről táviratozzák, félhivatalos cáfolat dacára a *P. L.* főtartja állítását arra vonatkozólag, hogy *Fejérváry Géza* báró *Kossuth* Ferencnek azt az ajánlatot tette, hogy a függetlenségi párt vegyen részt oly kormány alakításában, amelynek *Vörös László* lenne az elnöke. Legilletékesebb helyről jelentik, hogy ebből *egyetlen szó sem igaz*. *Fejérváry* és *Kossuth* között *Vörös László* neve meg sem lett említve. Igaz, hogy az érintkezés kezdetén *Fejérváry* csakis a függetlenségi párttal akart tárgyalni, de *Kossuth* azonnal kijelentette, hogy *csak az egész koalícióval folytatható bármilyen tárgyalás*. A függetlenségi párt a többi koalizált pártok nélkül semmiféle kormányba nem megy bele. Az igazság érdekében meg kell említeni, hogy *Fejérváry* báró ezt azonnal és minden nehézség nélkül el is fogadta.

Ugyancsak a békeakták titkait szellőzteti egy hosszabb közlemény, amelyet *Bakó József* orsz. képviselő küldött meg egy fővárosi lap szerkesztőségének. Ebben a békekötés előzményeiről a következők foglaltatnak:

Ama tényeket, amelyekből kétségtelen, hogy a béketervezetek eszméje kitől származott: hogy azt ki öntötte a megfelelő formába és ki látta el azzal a beható indokolással, amelynek alapján a sikernek nagy valószínűsége előre volt látható, ezeket a tényeket nyilvánosságra hozom, mert közvetlen tudomásom van felőlük.

Kijelentem, hogy: a *béketervezetnek értelmű szerzője nem volt más, mint Rosenberg Lajos dr. veszprémi ügyvéd*, hogy a béke teljesen és tökéletesen azon tervezet szerint köttetett meg, amelyet nekem *Rosenberg Lajos* annak idején bemutatott és a megvalósult békepontokkal minden tekintetben azonos és hogy abban az időben sem *Méray-Horváth Károly*-ról, sem a tudósoknak társaságáról, sem senki másról,

Szeretnek utra keini. Hogy megnezzem idegen tájak virágait. Félkeressék finom lelkű, fáradt, szomorú embereket. Férfit. Akinek elcsüggedt a lelke már a fád, a részvétlen a prózai küzdelemben. Tudja Isten: tán mindegyre kem az, hogy boldog leszek-e? Sőt valami borongó vágy van a lelkemben egy csöndes mélabura. Olyanra, ami nem üt sebet, ami nem veszi el az életkedvet, de édesen, kedvesen, finoman végig suhan a lelken. Hát nem főcélom a saját boldogságom.

De annál égetőbb a vágyam, annál kínosabb az óhajításom, hogy elmenjek messze messze. Megkeresni azt, aki árva, akinek forró idealizmus ég a nemes lelkében, de aki fél a a nőtlől, fél a lányszív üres hiúságától és aki megtilija a szívének a dobbanást.

Ugy megrémeg a lelkem e gondolatra. Van-e férfi, kinek szent kéz simogatása kell? Van-e férfi, ki megsirat egy soha föl nem talált álmot? Ha én azt megtalálnám! Ha az eljönne hozzám, ha én elmehetnék ahozi! De ráborulnek az erős két kezére, de hullana könyem vállára, kezére . . . hullana, hullana . . .

És ha erőm volna hozzá, megölelném, hogy megállana a szivedobbanása. És fészkném a lelkét, csodás meleget, illatot, poézist imádkoznám a lelkébe és sohase lenne más céloim,

akinek neve előbb ezen a téren forgalomba került, senkisémm tudott és senkisémm hallott ebben az ügyben semmit sem.

En ez évi február közepén találkoztam *Veszprémben Rosenberg Lajos* ottani ügyvéd-el, aki ez alkalommal közölte velem az egész béketervezetet és annak terjedelmes indokolását. *Buzdítottam Rosenberget*, hogy ezt a dolgot okvetlenül kultiválja, mert nekem az a nézetem, hogy a béke ezen az alapon csakugyan megteremthető! *Rosenberg* ekkor kijelentette, hogy tervezetét eljuttatja az akkori kormány-elnökhöz. El is küldötte *Vészinék*, aki 1906. március 5 én kelt levelében ezt megköszönte és egyuttal megígérte, hogy a béketervezetet a miniszterelnök elé terjeszti. Már most, ha a béketervezet február közepe táján már készen volt, 26-án már a miniszterelnökségi sajtóiroda főnökénél volt a miniszterelnökhöz juttatása céljából, akkor józan ésszel nem lehet kétkedni abban, hogy ezt *Kristóffyék* fel nem használták. És érdekük is volt felhasználni, mert *Rosenberg Lajos* ugyanezt a tervezetet a kabinetirodába is el akarta juttatni, de ettől a tervétől *Vészinék* biztatására elállott.

Csakis ebben található fel *Kristóffy* akkori szereplésének magyarázata, mely szerint *Kristóffy* saját állását akarta megmenteni a béke-akció körüli eljárásával.

Arról, hogy kik csinálták és hogy csinálták a békét, a közvélemény előtt most már annyiféle verzió van, hogy az volna a leghelyesebb, ha maga a kormány publikálná a való tényállást.

A Magas Tátráról — a Czárán-émléknek.

(*Szigemeth Károly* Araden.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25.

A jövő hóban érdekes vendége lesz az aradi turista egyesületnek. *Szigemeth Károly*, a magyar királyi államvasutak igazgatója jön le *Budapest*-ről, hogy elősegítse az aradi turista egyesület törekvéseit, a mely a menyházai *Czárán-émlék* megalkotásával és leleplezésével még nem tartja befejezettnek munkáját.

A Menyházát B harral összekötő útvonalon

mint bebizonyítani azt, hogy e földön egyértékes az élet: a viszonszeretettért.

Jól van, ne legyek én boldog. Ha úgy akarná Isten, hogy ne legyenek az, én panasztalanul, jól eső, mélabus könyekkel temetem el az álmot.

De kérem Isten, kérem, hogy adja meg nekem azt a földön ül nemes boldogságot, hogy boldoggá tehessek mást. Aki meggyógyuljon, ha beteg, aki újra erős legyen, ha már elcsüggedett.

Szinte félelmesen dobog érező szívem. Ugy-e, a szeretet szép? Ugy-e, az maga az Isten? Ugy-e, attól mámoros lesz a lélek?

Édes jó Istenem! Hiszen én ezt értem! Érttem . . . és úgy, de úgy fáj a lelkem józan-sága. Miért nem teremtetél úgy, hogy megdobbanjon a szívem, ha szép, ha elegáns, ha gazdag, vagy előkelő parthírói van szó! Miért fázom meg, miért érzek, miért látok át e cifra külsőségekben? Miért vagyok józan és okos, aki száz szállang közt is felfedezem egy szív értéktelenségét?

Hányszor borultam erre az asztalra elfáradva, csodálkozva, hitetlenül! Hányszor fáztam meg az élet prózájától! És hányszor tettem szeat fogadást, hogy egyedül, büszkén, tisztán járom meg életemet. Kissé talán fáradt leszek a végén . . . fáradt. De mosolyogni fogok.

turista utakat fog létesíteni és a Biharvölgyét és Aradmegye rónáját uraló *Orseura* és *Pinkója* hegycsucokat *kilátó bástyákkal* fogja megkoszoruzni, mely művek Czárán nevét fogják viselni.

Szegmeh Károly még a multkoriban barátjához, Fetter Géza üzletvezetőhelyetteshez írott levelében tudatta, hogy a Czárán-élművek alapja javára egy vetítő előadást hajlandó tartani.

E levél alapján az aradi turista-egyesület örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy Szegmeh főfelügyelőt a nemes célra való tekintettel egy előadás megtartására felkérje.

Szegmeh neve nem ismeretlen az irodalomban és a turista-világban. Méltó társa ő a turista fejedelmnek, Czárán Gyulának, kivel többször hosszabb kutatásokat tartott hazánk hegyvidékein.

A nagy természettudós a Keleti Kárpátoknak ma a legbuzgóbb és legtehetségesebb kutatója és feltárója. Megalapítója a Magyarországi Kárpát Egyesület *Keleti Kárpátok* osztályának s annak egyben ügyvivő alelnöke. Magyarország legnagyobb barlangjának, az aggteleki csepkőbarlangnak, újabb kutatásai és az északi bejárónak felfedezése és feltárása is az ő felvállalható érdemei közé tartozik. Jeles író, ki szakszerű kalauzaival, turisztikai munkáival és előadásaival nagy feltűnést keltett az egész országban.

Szegmeh ma érkezett leveleiben értesíti *Vásárhelyi* Bóit, az aradi turista-egyesület díszelnökét és dr. Schmidt János egy. igazgatót, hogy készséggel tesz eleget az egyesület felkérésének. Ezek szerint Szegmeh *szeptember hó 15-én* tartja meg előadását Aradon, mely alkalomból hazánk legszebb részét mutatja be.

Az előadás címe: *A Magas Tátra*. A képek, melyek skriptikon és rheostat segítségével lesznek bemutatva, óriási méretűek, tizenhat négyzet méter nagyságuk és a légtérkétesebb kivitelűek. Az Aradi Turista Egyesület a villamos társulattal fog érintkezésbe lépni, hogy a művészi képek, melyek 80 amper fényerővel ragyogó tiszták, villanyvilágítással, tehát mintegy 15—20 nagy ivilámpa fényerejével legyenek bemutatathatók.

Bizonyára nem csak a turisták, hanem az egész város közönsége feszült várakozással néz a pazar élvezettel kínákozó érdekes elő-

adás elé, melyből mindenkinek alkalmat lesz az egész Tátra tündérvilágát megismerni.

Az előadáson másfélszáz képen fogja Szegmeh a magas Tátrát bemutatni, melynek részletes programja meghívókon lesz közölve. A meghívókat a turista-egyesület a napokban fogja kiadni.

Az előadás, melynek jövedelmét Szegmeh a Czárán emléket megőrkítő újabb alkotások alapjára szánta, vagy a nyári színházban, vagy az iparos színház dísztermében este lesz megtartva.

Az előadásra szóló egy és két koronás jegyeket, melyek a könyv- és papírkereskedésekben és az egyesületi helyiségben lesznek kaphatók, a legközelebb fogják kibocsájtani. Egyes helyekre előjegyzéseket azonban az egyesület már most is elfogad.

Az elalkudott Dalmácia.

Horvát-szlavon-dalmát királyság

A magyar jogok megcsonkítása.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 25

Egész Magyarország osztatlan és jogos követelése az, hogy Dalmácia végre visszacsatoltassék a magyar anyaországhoz. Az annexió kérdése az őszre egészen megéri: a király az őszre maga is el látogat a tenger melléki tartományba, és ennek a látogatásnak a tapasztalatai alapján fog határozni a tekintetben, hogy milyen álláspontot foglaljon el az ezidőszert regnum vagy corpus separatum dolgában. Ellenben a függetlenségi párt a hatalomra jutás ideje előtt nagyon is tudta és hirdette, hogy: Dalmácia a magyar korona országainak csak olyan kiegészítő része, mint akár Erdély vagy Horvátország. *Követelte is mindig a visszacsatolását*, mielőtt a nagy délszláv barátkozás során elsikkadt ez a követelése is. S most ott állunk, hogy a magyar kormány alkalmat szolgáltat az uralkodónak arra, hogy Dalmáciát úgy ismerhesse, mint a Habsburg-

ez estén értem önmagamot. Mert féj valami itt benn a lelkemben.

Szombat este van. Egykor azt hittem, ezen a napon csillag se fut le az égről, a virágszirom se hull le, a könyvszapp se gördül le. Pedig most hull . . . Valakit vártam, akiről el akarom hitetni magammal, senkim se. Igaz . . . igaz . . . senkim se.

De vártam dobogó szívvel, túlradó lélekkel, mert azt képzelem: velem álmodik a kötelességekről, a szeretetről. Nekem van eszem. Tudom, hogy első a kötelesség. Hát nem jöhett. De van szívem, hogy lármázzon és semmi akadályt meg ne lsson, csak azt érezze, hogy nem jött el . . .

Nem jött . . . nem jött. Jaj, be kínosan dobog a szívem! Jaj, ha tudná, jaj, ha látná! Beteg és halik a szívem verése. Olyan nagyon kevés kellene ahhoz, hogy egészen megszűnjön.

Milyen jó, hogy hallgat ez a napló! És milyen jó, hogy kedves bánatát mélyen őrzi a lelkem. És milyen jó, hogy meg fog szidni szeretettel az, akit én is szeretetből szidok most. Ugy-e, most itt van a lelked, édes? Akkor csendes lesz a szombat esti álom és akkor nem leszek szomorú többé és akkor áldjon meg az Isten, édes!

dinasztiának osztrák fölfogás szerinti hűséges támaszát.

A kormány legexponáltabb félhivatalosa maga is kénytelen bevallani finom virágnyelven, hogy veszedelem fenyegeti a partvidékhez való történelmi jogunkat, irván a következőket:

1871-ben Wüllenstorf altengernagy egy osztrák dalmata vasut tervét vetette fel, mely Spalatot kötötte volna össze a déli vasut Josefshai állomásával. A vállalkozás mögött elég erős pénzkonzorcium állott s több dalmát politikus melegen pártolta az eszmét. Osztrák politikai körökben elismerték az ügy fontosságát s pártolták.

Ekkor a magyar parlamentben felszólt Pulszky Ferenc s azt a kijelentést tette, — mely egyszerűs mind az egész kérdés kulcsa is — hogy Dalmácia azé az országé lesz, mely először kapcsolja magához vasuti hálózattal. Ennek a kijelentésnek kapcsán az osztrák kormány lemondott a terv keresztülviteléről.

A felvetett eszmével most a bécsi sajtó nyomán természetesen a horváth sajtó is foglalkozik. Az *Agramer Tagblatt* — miután reproduálja a *Presse* cikkét — szemléit tart a dalmata kikötők felett. Leírja Spalatót, melynek öblében az egész hajóraj elférne s aztán szemléit tart a hegyes-völgyes ország természeti gazdagsága felett. Elmékedését ezzel a sóhajással végzi:

— Meanyi kincs, amely kiaknázatlan marad, amelynek kiaknázatlannak kell maradnia, amíg Budapestről el nem hangzik a bűvös szó.

Ime a király látogatásának előestéjén az egész „monarchia“ Dalmáciáról ábrándozik, csak mi, akiknek legtöbb jogunk van hozzá — mi hallgatunk . . .

Hát igen: a bűvös szó! Azt a bűvös szót értheti az alatt a *Presse*, amely már elhangzott tavaly Apponyi és Kossuth ajkáról, amikor hozzájárultak a flumei rezolúcióhoz. Igenis: ebben a rezolúcióban benne foglaltatik a horvát-szlavon-dalmát hármass királyságnak elismerése.

Odalenn máris tisztán látják mindezt, amint ezt egy kitűnően beavatott helyről, a magyar tengerparti viszonyok egyik legalaposabb ismerőjétől — notabene koalíciós publicistától — közreadott alábbi fejtegetések is csattanósan bizonyítják:

A király szeptemberi dalmáciai s boszniai látogatásának ismertettét külpolitikai célja mellett mindjobban kezd lehullani a lepel a látogatás belpolitikai tendenciájáról is. Nagy osztrák császári tüntetés képében akarják tudniíllik odaállítani a látogatást a délszláv „birodalmi“ népek elé azok az összbírodalmi lovagok, akik dühödt ellenségei a magyar imperiumnak, jelesül most előkészített útjának, a magyar-horvát-szerb barátkozásnak.

A császárt nem *Cattaroba* utazzatják, ahol célja volna a hadgyakorlatnak, hanem elviszik *Raguzába*, hol ki van zárva örökre minden idegen állam támadása. Miért Raguzába? Mert Raguzai igen fontos hely belpolitikai tekintetben most, mint az uralkodó megszálló helye. Raguzai polgármester ugyanis Cingria Peró, a flumei rezolúcionista vezére s Raguzából indult ki a horvát-szerb összekészés eszméje a koalícióval. Ez az uralkodó ut hát nem hiába történi meg. S kapcsoljuk csak össze a trebinjei látogatással. Trebinje hercegovinai határállomás. Ha az uralkodó Boszniát látni akarná, valószínűleg nem a hercegovinai határra menne. De nem erről van szó. Itt találkezik a dalmát-horvát-bosnyák kérdés. S hogyan? Erre megadja a feleletet Ausztria zágrábi német nyelvű lapja, amely Boszniát a Habsburgok „mester-

Lenet, hogy az is szomorú lesz, édes és halk, finom . . . Így gondoltam sokszor. Mindig. De azért sohase szüntem meg álmodozni.

Valami sugja, valami vonz keresni azt, aki Isten tudja hol, egyedül, gondban, munkában él.

Sokszor úgy tetszik, csak álomkép ez. Mert az az ember — ha van is — messze van. És nem érzi, hogy az én lelkem sir a szeretet után. Aki talán azt gondolja, olyan szerencsétlen, minden lelkifőnlőség nélkül való leány vagyok, aki biztos zsákmány a húságának. Ilyenkor elhelyényul az arcom és remegni kezd a lelkem. És olyan kimondhatatlan büszkeség tölt el. Nem! Nem vagyok báb, sem játékszer! Annak az embernek erősen tudatában kell lennie: vajjon ki vagyok én? Vajjon van-e értékem?

Néha úgy tetszik, csendes, egyszerű, nyitott könyv a lelkem. Néha úgy érzem, egy probléma önmagam előtt is. Én se ismerem. Nem tudom, a következő pillanatban mit vet föl a mélyéből?

Néha azt hiszem, egyedül sirom át az életet. Néha sírok, hogy miért nincs, a kivel kacagnom . . . Oh Istenem! Milyen édes, milyen kínos ez a küzdelem. Önmagunkat legnehezebb megérteni. Ugy tetszik, e pillanatban, ez órában,

művének" mondja s azt hirdeti, hogy Új Ausztria-Bosznia — Horvátország által születik meg. Ezért van szükség a kettős utra, hogy e három ország részben hallják a császári szót, lássák a császári bibort és tudják a halalmát s Ausztriához való hűségükben erősödjének meg.

Biz ez így van! Es nagyon tarthatunk attól, hogy a délszláv tuizók utópiái valóra válnak. És megterem a függetlenségi pártnak meghunyászkodó asszisztenciája mellett odalenn a *három királyság*, a teljesen szeparált szláv corpus.

Román ünnepek Lippán.

(A román színház-egyesület közgyűlése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25

Kedden, az óhűlők Boldogasszony napján tartja a románok színház-egyesülete a „Societate pentru crearea unui fond de teatru roman” ez évi nagygyűlését, Lippán. A nagygyűlésre az ország minden részéből sokan jönnek Lippára, a román intelligencia köréből. A környékről a népet is bevonták az ünnepekbe, hogy ez által a közgyűlés a nemzetiségi demonstráció színét is viselje.

A románok színház-egyesülete mintegy harminc év előtt egyesült s most mintegy háromszázötvenezer korona vagyon fölött rendelkezik. Az első célja az egyesületnek az volt, hogy Magyarország valamely városában, a hol a románok túlnyomó számban vannak, *állandó épületet* emel a román színpadi muzsának. Tíz év óta azonban erről a tervről letettek s azóta az egyesület ösztöndíjas román színészeket nevel, s az a célja, hogy vándor színtársulatot szervezzen, a mely a románok által lakott városokban előadásokat tartson. Az egyesület elnöke: *Vulkán József*, a nagyváradi *Familia* című román szépirodalmi lap szerkesztője, a bukaresti Román Akadémia és a Kisfaludy-Társaság tagja; titkára *Blaga József* dr. brassói tanár.

A lippai nagygyűlés egyik érdekes vendége lesz *Mocsonyi Sándor* kápolnás birtokos, a román nemzetiségi politikának valamikor előkelő szerepet vivő, s most visszavonult alakja. Mocsonyi aktív korában egyes magyar politikusokhoz úgy személyi barátság, mint elvi közösség dolgában közelállott; de később nemcsak a politikától vonult vissza, hanem a román kultúregyesület, az *Astra* elnöki székét is elhagyta. Mikor a legutóbbi választásokon a románok nem várt számban kerültek a parlamentbe, azt emlegették, hogy újra élére áll a nemzetiségi pártnak, de úgy látszik, nem volt erre rávehető.

A lippai gyűlésen részt vesznek az Aradon lakó román nemzetiségi képviselők, dr. *Oacu Miklós* kivételével, a ki Bukarestban van. Valószínűleg eljön dr. *Vilád Aurél* is.

Az ünnepélyek érdekes szereplője *Barsan Zachariás*. Magyarországi származású, s a színház-egyesület ösztöndíján képezte ki magát színészsze. Most a bukaresti román nemzeti színház tagja. Barsan három-négy bukaresti színészszei társulatot szervezett, a melylyel Magyarországon több helyütt előadásokat fog tartani. A vándor társulat első előadása Lippán, a színház-egyesület nagygyűlésének napján lesz; a társulat három egyfelvonásost ad elő között, *Theuriet*-drámát és egy *Goldoni*-vigjátékot. Az utóbbit maga Barsan fordította románra.

A lippai ünnepek hivatalos sorrendje ez:

Hétfőn délután a vendégek fogadása a

radnai pályaudvaron. Ugyanaz nap este ismerkedési este a *Magyar Király* szállóban.

Kedden délelőtt a lippai görög keleti román templomban ünnepi istentisztelet. Délelőtt a színház-egyesület gyűlése a *Magyar Király* szállóban. Délután két órakor társas ebéd a *József főherceg* szállóban. Este ugyanott hangverseny és színházi előadás. Másnap a gyűlés folytatása és este tánc.

A lippai románok a vendégek fogadtatására nagyban előkészületeket tettek.

MULATSÁGOK.

A tulipán-ünnepély.

— Mulatság a városligetben. —

A Szent István napjáról holnapra elhalasztott ünnepély délután fog a városligetben megtartani s miután az ünnepély műsora rendkívül változatos és érdekes, előreláthatólag nagy közönség fog a városligetben szórakozni.

Az előző alkalomra hirdetett műsort teljesen betartják, a népmulatságok, varieté-előadás, sport, gyermekmunka-kiállítás, szépségverseny, borkóstoló, confetti, tűzijáték és alkalmi szórakoztatások vannak tervbe véve.

Rendkívül izléesek a gróf *Károlyi Gyuláné* által felajánlott ezüst verseny érmek, valamint a szépségverseny díjal.

A városligeti körönd mellett van a Keller-féle műkertészetnek gyönyörű virágkiállítása és tulipános szőnyegágyai, közepen sarkokkuttal. Az izlées kiállítás felett gróf *Károlyi Gyuláné* már a múlt alkalommal elismerését fejezte ki a cégtulajdonos előtt, ki a gyönyörű díszítést teljesen díjtalanul ajánlotta fel. Este tánc lesz a városligeti nagyteremben és a Napközi otthon, valamint az árvaház kiállítása egész héten át nyitva marad.

A K. Lipót cirkusz igazgatósága már a múlt alkalommal mulattató előadásokat rendezett a ligetben teljesen díjtalanul, s a mostani alkalommal is legjobb erőt kérte fel a rendezőség néhány szórakoztató szám előadására.

Az ünnepély délután 3 órakor kezdődik, mikor megnyílik a kiállítás, majd a gyermek- és népszórakoztatás veszi kezdetét, négy órakor a sportverseny, öt órakor varieté-előadás, hat órakor confetti, virágcsata és szépségverseny, ezután tűzijáték és tánc.

Belépő-díj felnőtteknek hatvan fillér, gyermekeknek harminc fillér.

Az evangélikusok táncestélye.

Az aradi új ág. ev. templom felszentelési ünnepélyét kedves és derűs esemény fogja bekezeztetni: egy minden ízében fényesnek ígérkező táncestély, a melyet az evangélikus egyház által fölkért száztagnó rendezőbizottság rendez a Központi szálló új és ékes nagytermében.

Ámbár messze vagyunk még a farsangtól és még messzebb a bőjtől, a melyben mi aradiak bizony istenesen szoktunk táncolni, mégis táncra éhesen várja a fiatalság szeptember 16-ikát, a mely napon a táncmulatság is fog zajlani. Sok fehér ruhás leánynak a cipője talpában talán ott zsong még a keringő lány dallama, vagy a csárdás szilaj akkordja, talán még lehetne némi fáradsággal a táncteremben egy-egy otfelejtett kottilont találni és mégis sok ifju leány és legény szívében ott éledezik a kívánság a farsang gyönyörrel után.

A vénhed: bál-ruék, kik végig táncolták farsangjaink minden éjszakáját, bizonyára kejes gyönyörrel gondolnak egy szeptemberi nyári éjszakára. Mert a szeptemberi éjszakáknak is megvan a maguk poézisa, s a kontraszt, a

mely az ősz, a hervadás éjszakája és a tomboló zene, a ritmikus élvezetek között feltolakszik, sokaknak szokatlan, új emléket csempész be a szívükbe. És ha elgondoljuk, hogy leány és legény phenten, új erővel jelenik meg az evangélikus templom bálján, bizvást jósolhatjuk, hogy Karnevál herceg irigyen gondol azokra, a kik szeptember 16-án surolják talpaikkal a központi szálló parketjét.

A táncestélynek egyébiránt az az érdekessége lesz, hogy főrendezője Szántay Lajos műépítész, ugyanaz, aki a templomot is építette. Az ő ambícióján fog állani, hogy a mulatság legalább is olyan jól sikerüljön, mint a — templom. Pedig Szántayt ambíciózus embernek ismerjük.

Tilos a kísérletezés!

Az osztrák belügyminiszter az orvosok ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25.

Az osztrák belügyminiszter tegnap a következő rendeletet bocsájtotta ki az összes kórházakhoz és gyógyintézetekhez:

A bécsi kórházaknak *kiszárolagos kötelesség* azoknak, a kik magukat a kórház gondjaira bízzák, *ápolást* és, a mily gyorsan csak lehet, *gyógyítást* nyújtani. Az intézetek orvosainak *nem engedhető meg* tehát, hogy a betegek az intézet falain belül *orvostudományi kísérleteket* végezzenek még nem ismert gyógymódok bevezetésére. Kivételt csak az az eset képez, a mikor diagnosztikai, gyógyító, immunizáló, avagy profilaktikus eljárásról van szó, vagy amikor *antológiai*, esetleg *patogenetikai szempontok* irányadók. A kísérlet ebben az esetben is csak akkor engedhető meg, ha a beteg objektív szükségletei azt indokolják. Minden kísérletnél azonban a megfelelő osztályfőnök beleegyezése és hozzájárulása kikérendő.

A határozatot kimondó orvos viseli a teljes felelősséget minden esetben minden kísérletért, és a kísérletezést csak az esetben szabad engedélyeznie, ha abból a betegre semminemű hátrány nem származhatik. A felelősséget viselő orvos köteles a kísérletezésnél jelen lenni, arról jegyzőkönyvet felvenni, a maga álláspontját kifejteni, a kórtörténetet csatolni s a miniszterium elé terjesztetni. Ezen rendelkezések ellen vétők *szigorú fegyelmi eljárás* alá kerülnek.

A laikusok előtt talán rokonszenves ez a rendelet, pedig valóságban a tudomány szabadságán üt csorbát.

A tudomány ezer műhelyében ezer elme dolgozik szüntelenül az emberiség javán. Emberelemek telnek el folytonos kísérletezésben, szakadatlan munkában azon, hogy megjavítsák a tudomány már meglévő eszközeit, vagy teremtsenek helyükbe újakat, hozzanak világosságot a sötét területekre s alkossanak az emberiség javáért.

Ez a szakadatlan kísérletezés főleg az orvosi tudomány műhelyében folyik. A betegség, a kór ellen való örök küzdelem harcosainak munkája tulajdonképpen folytonos kísérletezés. Az orvosi tudomány kísérletei természetesen rajtuk mennek végbe. És az egészségem emberek önzése sok idő óta küzd ez ellen.

A laikusok csoportja azt hangoztatja, hogy ki nem próbált módszerrel élő emberen kísérletezni nem szabad. A kísérlet sikertelensége egy szervezet végromlását okozhatja — mondják ők s velük van a jogászoknak a törvényesség rideg álláspontján álló hatalmas csoportja.

Ezt az okoskodást megdöntheti mindenki, a ki ismeri azokat az óriási eredményeket, a melyeket éppen a kísérletezéssel értek el az orvosi tudomány terén. Mi lett volna, ha Pasteur, Behring, Merschnikoff, Koch Róbert nem kísérletezhetek volna a maguk szereivel? Hiszen tudvalevő, hogy minden kísérlet, a mit mi raj-

tunk hajtának végre, csak első, ugyszólván kifejletlen stádiumban szolgálják a mi érdekeinket s áldását minden tudományos eredménynek a jövőendő nemzedék élvezi igazán.

Ausztriában a tudomány reakciójának tekintik a belügyminiszter rendeletét.

Pesti strófák.

I. Kánikula.

Kániku's, kánikula,
Rólad szól az ének:
Téged szídnak, szépnek most
Fiatalok, vének.

Mért hogy újra megjelentél,
Alkonyán a nyárnak
S a soványok, a kövérek
Ájldozva járnak.

Hol a hü cseh, aki nekünk
Hüs cseppet kínáljon;
Hol a költő, aki nyáron
Jó verset csináljon? . . .

II. Divatlevél.

A női divat az idén
Oly különös, oly furcsa:
Állig begöngyöli magát
Ma Mary, Lisbeth, Julcsa.
Selyem csokrot, csipke-boát
Hord mindegyik nyakába;
Képzelem, milyen hüs lehet
Ez most, kánikulába!

A blúz, mely ápol s eltakar,
Alóla ki se látszik,
Csak, amikor az esti szél
A sok boával játszik.
Igazi nyári bunda ez, —
Oly különös, oly furcsa:
Nyáron mért csinál divatot
A Mary, Lisbeth, Julcsa! . . .

III. Őszi szelek.

Bárha sohase tanultak
Se hangszert, se kótát:
Fujnak már az őszi szelek
Bus, szomorú nótát.

Amikor leszáll az este,
Akkor gyujtnak dalra . . .
Es a hold se fest árnyékot
Már a pesti falra.

Azt fujják, hogy nemsokára
Vége lesz a nyárnak:
Lám, a kényes pestiek már
Felöltöböznek járnak.

Azt fujják, hogy nemsokára
Messze száll a fecske
S haza siet Siókfokról
A pesti menyecske.

Azt fujják, hogy nemsokára
Befellegzik nekünk
Es jobblétre szenderül a
Szalmaözvegységünk.

Azt fujják, hogy nemsokára
Vége Os-Budának,
Szegény kicsi pozsgós-lányok
Hogyne busulnának?

Azt fujják . . . De mért folytassam?
Mi lehet még hátra? . . .
Gyere vissza, kánikula,
Minden megbocsátva! . . .

F. J.

A földrengések világa.

Az elpusztult Valparaiso.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25

A *walle paradiso*, a paradicsom völgye, ahogy az első hódítók a Csendes-óceánnak ezt a mosolygó, napsütötte öblét nevezték, egy negyed évezred múltán immár a többi spanyol telepítvény sorsára jutott, amelyek — hála az anyaország nemtörődömségének és rabló gyarmati politikájának — sohasem tudtak felvirágozni.

Valparaiso is csak egy nyomorúságos hispániai fészék maradt a hódítók alatt, amelyben spanyol indigénák lopták a napot és tanyaságukban legfőleg a szerencsétlen indiánus törzseket bajtették járom alá. Noha Valparaiso meghódítása már 1540-ben történt, még 1820-ban is csak alig *hatezer* lelket számlált.

A tizenkilencedik század elején azonban ezt a termékeny földet is megremegtette a dél-amerikai szabadság-mozgalom láza. A spanyoloknak el kellett hagyniok az országot és az azóta lefolyt nyolcvanhat esztendő alatt Chile a délamerikai kontinensnek egyik legrendezettebb államává nőtte ki magát és Valparaiso hatalmas fővárossá fejlődött, amelynek lakossága 150.000 főre szaporodott.

Nem az első eset, hogy Valparaisot földrengés érte. Számos, évszázadokon keresztül sűrűn megismétlődő földrengések után, amelyek csak azért nem pusztítottak, mert nem volt még mit. Az első, komolyabb katasztrófa 1835. február 25-én következett be, amikor a még fejlődésben levő város majdnem felerészben tönkre ment.

A földrengés akkor megsemmisítette mindazt, amit az 1822-diki földrengés óta, amely az egész chilei partvidéket szétrombolta, a szorgalmas kezek fölépítettek. Amíg a tengert egészen a Robinson-szigetig (Juan Fernandez) vadul fölkorbácsolta és az Osorno vulkán forró láváját szakadatlanul kilökte magából, az egész chilei part meglepően rövid idő alatt *két méternyire emelkedett*. (Később a tala; ismét lesüllyedt egy méternyivel.) Egyáltalán az egész földkerekségen nincs több olyan talaj, amely a történelmi idők óta annyi nivó változáson ment volna keresztül, mint a chilei partvidék. Az 1822-iki földrengés alkalmával november 19-től egészen 1823. szeptemberéig a part két méterrel emelkedett.

A Dél-Amerikában megfigyelt földrengések hosszú sorozatából ismertetjük itt azokat, amelyek jelentősebb katasztrófát idéztek elő. 1746 október 29-án *Limat*, Peru fővárosát érte nagyobb földrengés. Az első lökés éjjel fél tizenegy órakor történt és huszonnégy órán belül kétszáz más lökés követte. A tenger huzonhat méterrel magasabbra emelkedett rendszer vízszínénél s akkor ötezer lelket számláló *Callao* kikötővárost annyira tönkretette, hogy a víz lefolyása után csak a helyenkint előmeredő *sáncfalak* mutatták, hogy merre volt valaha a város.

Az egész területen csak a kikötőben horgonyzó hajók személyzete maradt életben, a melyet a hirtelen megdagadt tengeráradat hajóival egyetemben a háztetőkön keresztül mért földrengésre röptetett, úgy hogy mire a legénység észhez tért, már ott horgonyzott egyik-másik hajó a *hörtök lökést*, néhány száz méternyire a tengertől.

Nem kevésbé borzalmas volt az ekuádori földrengés *Riobambában* 1797 február 4-én, amikor *harmincezer emberélet* pusztult el s amely arról is nevezetes volt, hogy azon a helyen, a

hol a földrengés a legerősebb volt, semmi noszt sem lehetett hallani, míg 150—250 kilométernyire, Quito és Ibarra környékén 18—20 perccel később a föld valóságosan *dögni* kezdett. Hasonló jelenséget figyeltek meg az ujgranadai, *cacatalesi* földrengés alkalmával is, amikor közel 20.000 ember vesztette el életét 1827 november 16-án. Itt is nem közönséges moraj, hanem robbanásszerű, *fűlsiető földalatti detonációk* hallatszottak, amelyek egyfolytában közel fél perccig tartottak. Már nyolc évvel később újabb földrengés érte ezt a területet, amelynek dörgéseit Bogotában, Santa Martában, Caracasban akkora területen is lehetett hallani, amelynek hossza körülbelül az onnan Dél-Franciaországig vagy a Vezuvig terjedő távolságnak felel meg.

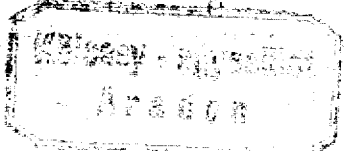
Caracas, Venezuela fővárosát 1812 március 26-án szinte leirnatatlan borzalmasságu földkatasztrófa semmisítette meg. Ennek a rémes hatású földrengésnek részleteit *Humbold* Sándor jegyezte föl a geológia számára. 1811-ben megriasztotta egy földlökés Caracas városának gondtalan lakóit. Az igazi katasztrófa azonban csak a következő esztendőben történt 1812 március 26-án nehéz, fulasztó hőség áradt a városra. Az ég felhőelen volt és a levegő szinte mozdulatlan. Minthogy éppen nagycsütörtök volt, a lakosság legnagyobb része a templomokban ájtatoskodott. Délután 4 óra 7 perckor támadt az első lökés, amely olyan heves volt, hogy a templomok harangjai megkonduáltak s mint megannyi lélekharang, szimbólikusan jelezték előre a néhány perc múlva beállott enyészetet. Nyomban utána egy másik, tíz másodpercig tartó hosszú lökés következett, amelytől a föld valóságosan hullámsani kezdett. A templomokból kisiető caracasiak már azt hitték, hogy a veszedelemnek vége. De néhány perc múlva vérágyasztó dörgés, robbanás hallatszott a föld méhéből s közvetlen utána a szélrőzsa minden irányában megmozdult a föld. Ekkora rengésnek a világnak semmiféle épülete nem tudott volna ellentállni. A város hatalmas templomai, köztük a *Cathedrale de la Trinidad* és az *Alta Grazia* gyöngye kalnyibák gyanánt omlottak össze és közel *négyszer ember* temettek maguk alá. Egy ezredet, amely éppen el akarta hagyni az *El Anarte* de San Carlos kaszárnyát, hogy a körmenethez csatlakozzék, az utolsó emberig agyonütöttek a kaszárnya omladozó falai. A város többi házában hétezer ember semmisült meg egy pillanat alatt. Alkonyat felé végre eloszlott a sűrű, fekete porfelhő s amikor a hold megjelent az égen, a leirhatatlan nyomor és pusztulás borzalma világitotta meg a *Rio Guaire* partjain.

Az újabb idők földkatasztrófái közül az 1868. augusztus 13-tól 15-ig tartott földrengés volt a legnagyobb, amikor Peru és Ecuador területén 25.000 ember veszett el néhány perc alatt.

Párisból táviratozzák:

Bermondes valparaisói polgármester a *Matín* távirati kérdézősködésére, hogy milyen terjedelmű volt a földrengési katasztrófa, a következőket válaszolta:

A város számos tűzvérsznek volt a színhelye. Több mint *2000 ember halott*. A katasztrófa dacára a lakosság hangulata egyáltalában nem mondható levertnék. A nyugalom helyreállt; a közrend nincs megzavarva. Kétségtelen, hogy köztársaságunkat igen nagy megpróbáltatás érte, de éppoly bizonyos, hogy akármilyen nagy volt is a szerencsétlenség, ki fogjuk heverni. A kereskedelem a szenvedett óriási veszteségek dacára is újból munkához látott. A hatóságok meg fognak tenni minden szükséges intézkedést és nem fognak visszaradni a legnagyobb pénzügyi áldozatoktól sem, hogy a károkat jóvátegyék.

Lefokozás egy tárcza miatt.

Tilos az irodalom!

Levél egy wieni kaszárnyából.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25.

Dézsi Sándor egyéves önkéntes a katonaletről tárcát írt a Nyugatmagyarországi Híradóban. Kapott e miatt Dézsi Sándor katonai írást, amely így szól:

K. u. k. Infanterieregiment Freiherr von Probst Nr. 51. zu Res. Nr. 162. Adj.

Dézsi Sándor tartalékos őrmesternek

Pozsony.

Wien, 1906. évi augusztus hó 9-én.

Ezennel értesítettük, hogy őnt az ezred tisztikara ön által a „Nyugatmagyarországi Híradó”-ban f. é. április hó 29-én és május hó 19-én nyilvánosságra hozott cikkek miatt a tiszt (hadapródi) rangra érdemtelennek mondta ki.

Ennek folytán ön a tisztjelöltek megillető karszalag viselésének jogától is elesik.

Mannsbarth s. k.

Oberst

Hogy a közönségnek fogalma legyen, milyen egy tárcza, a mely miatt az ember a hadapródi rangját elveszítheti, leközöljük az inkriminált tárcát, egész terjedelmében:

Levél egy wieni kaszárnyából.

A magyar katonák Wienben.

Írta: Dézsi Sándor.

A Stíft-kaszárnya kantinjában éppen az imént akadt rám a putzerem a Híradó szerdai számával. Felháborodva olvastam a malackai esetet, jelen körülményeim közepette nagyobb felháborodással, mintha Pozsonyban tudtam volna meg ezt a csunya hírt.

Tartom magamat olyan magyarnak, mint a milyen tónak Juriga Nándor tartja magát, de mondhatom, nagyobb türelemre vagyok képes ellenségeimmel szemben, mint Juriga Nándor szülőföldjével szemben.

Engem magyar fiú létemre reggeltől estig németül kommandíroznak és nekem is németül kell kommandíroznom a magyar fiukat. Feljebbvalóim lenéznek, ostobának vélnék, mert töröm a német nyelvet; német könyvet tolnak az orrom elé és durván kijelentik, hogy ha be nem vágom néhány nap alatt, tíznapi áristomot kapok a gyakorlat után; napról-napra halgatnom kell a Gotterhaltét és tisztelegnem kell a fekete-sárga zászló előtt, pedig mindezt lelkemből utálom.

Juriga Nándor pedig fogyasztja ezalatt tótjainak zsíros kappanjait és, sehogysom fér, a bőrében. Hurbán báberjára pályázik, tűzbe akarja borítani a szülőföldjét.

Cudar ember lehet — a szentjé nek! Töröm a fejem, hogyan gyűrhetném le magamban ezt a — Híradó általi szállított — boszúságot. Sajnos, nem tehetek egyebet, mint hogy még a hólnapi berukkolás után megtanítom az egész századomat a tulipán-nótára.

A Stíft-kaszárnyában amugy is nagyban járja a magyar nóta. A derék szilágysági és kolozsmegyeli magyar fiúk nem tudnak megfélekedni a szülőföldjükről. Az első hang is, amely berukkolásomkor megütötte a fületem, az 51-esek magyar bakanótája volt.

Ezt fujták ni:

Hej, piszkos Bécsben, mocskos Bécsben
Van egy öreg kaszárnya,
Hej oda vagyok, hej, oda vagyok
Három övre bezárva,
Kívül sárga, a belsője
Tiszta fekete,
Hej én Istenem, hej én Istenem,
Szabadul ki belőle.

Olyan jól esett ez a nóta, hogy rögvést megírtam Nozdroviczkynek egy anzikcoson. Azóta már sok más bakanótát tanultam az

51-esektől. Leírok egy párt a Híradó kedves olvasóinak, hátha élvezetet szerzek velük. Az egyik azt mondja, hogy:

Vékony haja, de selyem haja
Van a piros almának,
Szép szeretője, ügyes szeretője
Van az 51-es bakanak.
Szép szere ője, vékony, karcsu a Dereka,
Jobb válláról a bal válláról, ej, haj,
Göndörödik a haja.

Vékony haja, de selyem haja
Van a kukoricának;
Bécsi szappan, szagos szappan
Kell a magyar kis lánynak.
Ha megmosdik a bécsi szappan
Hajjával,
Oda csaja, csili-csalogalja ej, haj,
A legényt a szagjával.

Az itt következőket a 101-esektől tanulták el az 51-esek:

Hej Gyula felől, hej Gyula felől
Jön egy páva magába,
Hej az a páva, hej az a páva
Nem jön ide hiába,
Gyula felől fujja a szél
Annak a tollát,
Hej minden baka, hej minden baka
Varja a szabadulását.

Igen szép az a nóta is, amelyikben a kapitány ur szóba áll a szerelmes káplárral. Először a kapitány szólal meg:

Kapitány ur mondja a káplárnak:
— Maradj vissza kedves fiam zupásnak!
Három csillagot varrsz a gallérodra,
Harminc baka hajlik a kommandóra.

Nóte mit mond erre a káplár:

Kapitány ur köszönöm a jószágot,
Adja masnak azt a három csillagot,
Van én nekem odahaza szeretőm, de galambom,
Annak a szemében van a csillagom!

Legeredetibb pedig az a nóta, amit egyenesen Erdélyországoól hoztak magukkal az 51-esek:

Vágják az erdei utat,
Viszik a magyar fiukat
Netene!
Viszik viszik szegényeket,
Szegény magyar legényeket
Ha te ha!
Viszik őket napnyugatra,
De nem a nyugodalomba
Ha te ha!
Visszahozzák napkeletre,
De nem az engedelmre,
Ha te ha!

Allig van más vigaszuk a Wienben szolgáló magyar bakáknak, mint ezek a nóták, melyek pedig rettenetesen elűnnek attól az akasztófa-nótától, amelyet hetenként a Burgwache felváltásakor kell hallaniok.

De hát a bakák még csak megszokják valahogy, de mi — alkalmi generális-jelöltek nagyon a lelkünkre vesszük.

Tíz, egész velem egyszerű székely kadét-aspiráns rukkolt be az 51-esekhez, akik már az első napokban roppantul lenéztek engem. Egy darabig nem tudtam az okát, de végre is kislült, hogy azért néznek rossz szemmel reám, mert én tudok legjobban németül. Akik csak némileg is ismernek engem Pozsonyban, tudhatják, mit jelent ez — a többiekre nézve.

Hogy kellően jellemezsem a helyzetet, felmlitem egyik bajtársam: Jósika báró esetét.

Világaztunk a „Waffenwesen”-ből s ettől a jó fiutól azt kérdezte az őrnagy, hogy a reptírgewehrnel mi az az „abzug”?

A fiu habozott, majd kívágt a rezet:

— Das weiss ich nicht, Herr Major!

— Also gar keinen Abzug kennen Sie?

— Ja, Herr Major?

— ?

— Abzug Bier und Abzug Fehérvér! — felelte Jósika báró.

Erdőfoglalva alighanem velem együtt fog még 10 napl ráadást lelni. Ugy kell neki, mért nem tud ugy németül, mint én.

Benedek kadétaspiráns is, aki éjszaka mindig hortyog, megjárta a vizsgán.

Tőle azt kérdezte a Major, hogy hányféle tüzelést ismer a lövésnél?

— Einzeln Feuer, Salven Feuer . . .

— Weiter! weiter! — sürgette a Major.

— Es weiterfeuer! — bökte ki Benedek, aki éjjel hortyogni szokott.

Hát így mulatunk mi időnkön a Burg árnyékában május elsejéig. Akkor aztán állig fölfegyverkezünk, hogy ha kell, nekimenjünk a wieni cuclistáknak.

Másodikán pedig nyakunkba szedjük a cókókot és végképpen Bruckba masírozunk táborozni, tovább számíthatván a napokat és órákat a végső szabadulásig, május 16-ig. Nagy idő, sokszor fogom még addig a brucki éjszákakon eldudorászni egy pozsonyi Valakire gondolva:

Ah, hátszor nem jutott eszembe
A tábor csöndes éjjelén . . .

A tárcza az irodalomnak nem a remeke s annyira semmiesetre se sértheti a hadsereg szellemét, hogy miatta Valaki fölötte itélkezni lehessen. Hogy ez mégis megtörtént, azt mutatja, hogy az új korszakban is olyan nenyulj-hozzám maradt a közös ármádia, mint a régi, svecgelb generális-korszakban . . .

A Vatikán foglya.

(A pápa üdülni akar.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25.

Az olasz nap perzselőbb lángcsóvákat vet az aszfaltra, mint v laha. A ki teheti, bizony menekül az olasz fővárosból s a klasszikus korszak emlékeinek kincses térházát szívesen cseréli fel bármelyik kis fürdőhely árnyas lugasával a rómaiak.

Az idegenek egyedül azok, a kik fáradhatatlan buzgalommal róják az utcákat s bámulják Róma egykori nagyságának csodás emlékeit, vagy az új Róma nagy alkotását, a Vatikánt.

Erről különben mostanában sok szó esik. Felesleges mondani, hogy ha a Vatikánról beszélnek, akkor az alatt a pápát kell érteni. A pápa pedig most igen sokat beszéltet magáról.

Nyaralni akar menni. Igen, le akarja dönteni a pápánál évszázadok óta dívó felfogást, hogy az egyház feje ne érintkezessen így is a külvilággal. A terv azonban nem vihető ki környen. Istenem, hány és hány ok gátolja meg a Szentatyát a terv keresztülvitelében.

Először is az egészségi állapot az, a mely beleszól a dologba, ez pedig igen fontos körülmény, különösen olyan öreg embereknel, mint a pápa. Már most a tervezés megindul. Kitérik az elutazás napját, minden irányban intézkedés történik, a Riviera egyik előkelő fürdőhelyén lakást bérelnék, már a különvonatot is összeállítják jóformán, mikor egyszer jön az értesítés, hogy ő szentsége közbejött akadályok következtében utazását bizonytalan időre elhalasztja. S ennek a lemondó hírnék bizony mindig van komoly alapja. A pápa öreg ember, gyakran gyengélkedik s legtöbbször ez a körülmény az, ami az utazást késlelteti. Igaz, hogy környezete is, amely egyáltalán nincs kibékülve a pápa elutazásával igyekszik állandóan akadályt gördíteni a pápa terve elé, no de ez a körülmény nem jöhet számításba, mert X. Pius pápa különösen nevezetes arról, hogy elhatározásában nehezen megingatható férfiú, aki exponált egyházi állásában emancipáltabb elveket juttatott már eddig is érvényre, mint bármelyik elődje. Már trónraléptekor foglalkozott az elutazás

tervével. A Vezuv kitérőse alkalmával meg akarta látogatni a szerencsétlenség színhelyét, de ekkor környezetének kivételesen sikerült tervétől eltéríteni. Most újból a legkomolyabban foglalkozik a gondolattal s ezuttal nehezen lesz attól eltéríthető.

— Addig tervezek, míg elszólt az Isten — szokta mondani mosolyogva.

A Vatikánhoz közel álló körökben arról is beszélnek most, hogy a pápa legközelebb szülővárosát, Trevisot is meg fogja látogatni.

Igen érdekes, hogy a pápa elődjét, XIII. Leó pápát is állandóan foglalkoztatták hasonló tervek, az igaz, hogy nem olyan komoly formában sohasem, mint utódját. Még halála előtt való napon is így szólt a mellette álló egyik bíborshoz:

— Ha jobban érzem magam, elmegyek Mantuába . . .

S nem ment el Mantuába. Másnap már örökre merevek maradtak jóságot kifejező klasztrikus vonással. X. Pius most gyermekhez hasonlóan szövi az ábrándokat az elutazásról. Talán neki fog sikerülni.

Drágul a szén.

(Mi lesz a télen?)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 25

Az általános drágaság közepette most a nyár melegségében sokan észre sem veszik a fenyegető veszedelmet, mely a szén árának folytonos és nagyarányu emelkedésében rejlik s amely egyelőre csak a gyáripárt nyomja. Ha azonban téli forduló az idő, a szerényebb viszonyok között élő középosztályt érzékenyen fogja érinteni, hogy a porosz kőszén métermérszája négy koronánál többbe kerül s hogy ehhez mérten drágul a magyar szén is.

Egyik fővárosi lap közkezdést intézett a széndrágaság okának ügyében több szakemberhez. A válaszok a következők:

Szabó igazgató a Salgótarjáninál azt mondja, hogy a széndrágulás oka a *kivándorlás*. A bányák többet termelhetnének, de nem tudnak a szükséglettel lépést tartani, mert nem kapnak munkást. Szerinte a bajon csak úgy lehetne segíteni, ha a kormány megtöltaná a kivándorlást. Arra a megjegyzésünkre, hogy ez az ipari szénre szólhat, de nem a porosz fűtőszénre, azt feleli, hogy az egyre megy és szorosán összefügg. Fűtenek magánházakban magyar szénrel, így például *Wekerle* Sándor miniszterelnök is magyar szénrel fűt. Poroszországban különben szintén nagyobb a kereslet, mint a kínálat és onnan is vándorolnak a munkások Amerikába. Tőlünk azonban Amerikába is, Poroszországba is vándorolnak.

Scholl igazgató a budapesti légszeszgyárban nagyon nyomasztónak találja a viszonyokat. A gázgyár összeköttetésben áll a zsilvölgyi, különösen a lupényi bányákkal és néha napi harminc vagonra van kötése, csak kettőhármat kap. A drágaság okát abban látja, hogy a vasipar óriásilag fellendül és rengeteg szenet fogyaszt; hogy magasak a munkabérek és kevés a munkás.

Szende, a magyar általános kőszénbánya vezérigazgatója a következőket mondja: A szénár emelkedése karöltve jár a termelés drágaságával. A faárak 30 százalékkal, a munkabérek 5—10 százalékkal emelkedtek és így a szénár is emelkedik. A gömői és nógrádi bányákban sztrájkok voltak és így hiányzik az onnan várt mennyiség, pedig a szükséglet óriási. Különösen Németországban és Ausztriában az ipar oly arányokban fellendült, hogy a szénbányák hovatovább képtelenek lesznek lé-

pést tartani. A termelést nem lehet fokozni, mert nem kapni munkást. Az alkalmas munkások kivándorolnak Amerikába.

Turai főmérnök, a Ganz gyár anyagbeszerzési osztályának vezetője ezt mondja: A fogyasztás nagyobb, mint a termelés. Sztrájkok és béremelkedések is öregbítik a bajt. A bányák nem kapnak elég munkást és különben sem fektetnek súlyt a magánfogyasztásra, hanem inkább csak nagy kötésekre; ezekkel is annyira elhalmozzák őket, hogy most egyértelműen felverik a kötések árát is. A szűkebb produkció mellett is nagy haszonnal dolgoznak és nem szorulnak arra, hogy nagy befektetésekkel nagyobbítsák az üzemet. Kétségtelen, hogy kartellben vannak és bizonyára valami csendes megállapodás van a magyar és a porosz bányák között.

A válaszokból tisztán látható a helyzet képe. A nagy tőkés kartell, megállapodás és nagy szükséglet folytán bőven keresnek és nem törődnek a magánfogyasztással; a munkások sztrájkolnak, béremeléseket erőszakolnak ki, vagy kivándorolnak; szóval: felül is, alul is tudnak magukon segíteni. Még az iparvállalatok is áthárítják a drágulást a fogyasztókra és marad a hivatalnokok és latelnerek nyomorult seregé, akik nem tudnak senkire semmit sem áthárítani és minden terhet duplán érznek. A „cifra nyomoruság” bánja a szénérak emelkedését is; télen redíngotban fog járni és fűtetlen szobákban fog lakni. Ennyi az egész.

Bulgáriát királysággá emelik.

A nagyhatalmak hozzájárulnak.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 25

Ceterum censeo, regem esse volo. Hosszu évek óta *Köburg Ferdinánd* bolgár fejedelemnek az a legfőbb törekvése, hogy királyi korona ékesítse fejét és most, hogy belépett uralkodásának huszadik évébe, úgy látszik, komolyan meg akarja valósítani az ő és a mindenkori bolgár kormányok kedvenc tervét: Eddig is akár borus, akár felhőtlen volt a nagypolitikai horizont: Ferdinánd diplomáciai csápjai útján buzgón érdeklődött az iránt, miként fogadnák szándékának keresztülvitelét a nagyhatalmak, amelyeknek egyenes vagy burkolt, de mindig érthető visszautasításaira mindannyiszor bevonta a királyság révébe kívánczó vitorlát.

Most ugylátszik, hogy a nagyhatalmak kegyesebbek a bolgárok törekvésével szemben, mert Ferdinánd tervének megvalósítását nem ellenzik és csak azt kívánják, hogy az entente-nagyhatalmaknak — Ausztria-Magyarország és Oroszország — adják beleegyezésüket a fejedelemségnek királyságra való emeléséhez.

A bolgár tervezetéről az alábbi távirati tudósítást adjuk:

Egy bécsi ujság estilapja azt a hirt közli, hogy *Ferdinánd* fejedelem és a szófia-i kormány elérkezettnek látják az időt annak a régi tervnek megvalósítására, hogy *Bulgáriát királysággá emeljék*. A bécsi ujság föltétlenül megbízható forrásból arról értesül, hogy Oroszország most is ragaszkodik az 1897-iki megegyezéshez, amely a Balkánon a státuszkvót kívánja föntartani. Ehhez képest az orosz kormány a Balkánkérdésben csakis Ausztria-Magyarországgal egyetértve tesz diplomáciai lépéseket, amint hogy az osztrák-magyar

diplomácia is hasonlóképp viselkedik Oroszország irányában.

A nyugat-európai nagyhatalmak úgy látszik, jóakarattal nézik a bolgár fejedelem e szándékát, de az is igaz, Londonban és Párisban figyelmeztették Ferdinándot és minisztereit, hogy első sorban az érdekelt nagyhatalmak, tehát *Ausztria-Magyarország és Oroszország beleegyezését kell megszerezniök*, mert addig a nyugati hatalmak nem dönthetnek a királyság kérdésében.

A „hütlén elhagyás.”

(Egy válópör vége.)

Arad, augusztus 25

A válópörök rendszerint szomorú történeteket rejtegetnek. Azaz, hogy ezek a históriák csak a pörös feleknek, vagy azok egyikének tűnnek föl szomorúnak, az érdektelen publikumnak egyébként elég mulatságos a legizgatóbb és tragikus színű válópör is.

Hát ez a válópör, amelyről itt írunk, senkire nézve sem birt szomorú előzményekkel. Ellenkezőleg: egy roppant vidám eset ez, amit különben is az bizonyít, hogy „a vége jó”.

A válópör Szegeden folyt le. A hóse K. ur, a kit Szegeden mindenki ösmér, K. urnak olyan a foglalkozása, hogy a héttől hat napot Szegedtől távol kell neki tölteni. Ezt K.-né rendkívül fájlalta eleinte, ámde utóbb beenyugodott a változtathatatlanba annál is inkább, mert ez a többszöri távollét gyönyörűen jövedelmezett s a barátnői közül ő ruházkodott „legmesésebben”.

Néhány hónap óta azonban az asszonykának nem tetszett ez az állapot, mert a férjeura hetekig nem jött haza. Amikor aztán nagysokára hazavetődött, akkor meg az asszony nem volt otthon. Megunta a folytonos egyedüllétet és kapta-fogta magát, hazautazott az édesanyjához. Persze önök azt hiszik, hogy K.-né azért ment haza, mert ki akarta magát panaszolni a kedves mamája kebelén. De-hogy. K.-nének ugyanis ilyenkor pompás új kalapja, új felöltője, vagy pedig szenzációs új selyem ruhája volt és azt akarta megmutatni a kisváros bámuló, de egyben az irigységtől csaknem a sárgalázba eső közönségének.

Ha megunta ezt a másokat pukkasztó passziót, visszautazott Szegedre, hogy hátha itthon találja az urát. Legnagyobb pechjére azonban mindig egy nappal az ő megérkezése előtt utazott el K. és a házmesterénél egy kis levelet hagyott, amelyet rendszerint ezzel végezett: „Borzasztó, hogy mi cicám sohasem találkozhatunk. Ez már igazán nem élet. Pá. stb. stb.”

Igy ment ez hónapokon át. A férj végre is megunta ezt a folytonos vándorlást és azt, hogy a feleségével csak levélileg érintkezhetik. Amikor legutóbb hazajött, elment egy ismert ügyvédhez és röviden csak ennyit mondott:

— Ugyvéd ur, válópört akarok indítani. Elválok a feleségemtől.

— Elment az esze?

— Nem, Most jött meg.

— Hát mi címen indít válópört?

— Hütlén elhagyás miatt. Az asszony elment a háztól és ma sem tudom, hogy hol van.

Az ügyvéd beadta a válópört és dr. Cukor Ignác törvényszéki bíró megidézte a feleket a szokásos békeltető tárgyalásra.

Ma volt a tárgyalás, A felek megjelentek a bíró előtt. A férj reggel érkezett és a vonatról egyenesen a bírósághoz hajtatott. A bíró, az ügyvédek és a felesége már várta. Az asszonyka szánalmas volt vörösre sirt szemével. A férj nem is várta be, hogy a bíró fölhívja őket a békülésre, boldogan ölelte meg feleségét, aki könyezni kezdett a boldogságtól.

— Hát önök ilyen haragot tartanak?
 — Nem haragszunk mi, bíró ur. — felelte K.
 — Hát akkor miért indított válpöört a felesége ellen?
 — Azért, mert már legalább egy fél éve nem láttam és végre egész komolyan látni akartam őt, ezt pedig csak válpöörrel érhettem el.
 A felek boldogan távoztak a teremből.

Politika a színházban.

Hegyesi Mari szerepe.

Ha a férj államtitkár.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 25.

A Radikális Ujság mai száma a következő érdekes leleplezést közli:

A Nemzeti Színház tagjai között nagy a levertség, nagy a szomorúság. Nem azért ám, mert vége a nyári szabadságnak, hisz a tagok legnagyobb része örömet él a művészetnek, a legtöbbnek nem fáradság, nem munka, hanem gyönyörűség, isteni élvezet. Az ő szomorúságuknak nagyon komoly oka van... Somlóné Vadnai Vilma igazgató és férje már hazaérkeztek nyári üdülésükből.

Ma délelőtt 10 órakor kellett jelentkezniük a tagoknak Somlóné Vadnai Vilma igazgató első alkalmazottja: Somló Sándor előtt. És mi? dőn a sok igazságtalanul mellőzött tag megjelent a színház udvarán: ismét eszükbe jutott az elmúlt év keserősége, Somlóné Vadnai Vilma igazgató basáskodása és Somló Sándor sok be nem váltott ígérete. Mert a Nemzeti Színház tagjainak nagy része Somló Sándorban nem az igazgatót, hanem művészi ambíciójának letörőjét, tudásának, művészetének, terveinek és akaratának megbénítóját látja.

Ily körülmények közt lehet csak magyarázatát találni annak a szégyenletes, sivár és szegény beszámolónak, amelylyel a színházi év végén Somló Sándor elő mert állani. A sajtó egy része tudomásul se vette, amelyik pedig megemlékezett róla az egy öntudatlan és szabad akaratot nélkülöző direktor munkájának minősítette azt és elismerte, hogy Somló Sándor alatt az ország műintézete, a Nemzeti Színház mélyen, nagyon mélyen lesüllyedt.

De nem is lehetett ez másképp oly intézetnél, melyet Somlóné Vadnai Vilma igazgató zártkörű zsúrjairól irányítanak és amelyek intézője oly sokféle, oly különböző hatások alatt áll.

A váltózsírások kívánságának is eleget tenni, a felső hatalom kezét is kiérdemelni és szolgálatot tenni oly nagy dolog, hogy annak okvetlenül ilyen silány eredmény a következője. Hogy pedig Somló Sándor a váltózsírásoknak mennyire iparkodik kedvébe járni, azt bizonyítják eléggé a zsírások szereplésével; arra pedig, hogy a felsőbb hatalomnak, mily csuf módon igyekszik magát behízelegni, eklatáns bizonyíték a Hegyesi Mari itt következő esete.

Hegyesi Maritól Somló Sándor elvette egyik legkedvesebb szerepét, Stuart Máriát. Egszerre csak — az elvétel után — közlik a lapok, hogy Hegyesi Mari férje Kaffka László a Fejérváry kormány belügyi államtitkára lesz. E hír hallatára Somló Sándor azonnal levette a másorról Stuart Máriát, gondolván, hogy jó lesz megvárni a további fejleményeket, mert ha Fejérváryék Kaffkát részesítik abban a gyászos értékű kitüntetésben, hogy államtitkárnak nevezik ki, igen hasznos dolog lesz jó barátságban állani vele. Mert az államtitkár akkor is kedves, ha nem hazafi. A fő, hogy államtitkár — Somlónak. Mikor aztán Kaffka László

kinevezés csakugyan megtörtént: Hegyesi Mari azonnal megkapta a „Jászol” című tragédia fő női szerepét. Mióta pedig Kaffka László ismét nem államtitkár azóta Hegyesi Mari nem kap már szerepet...

Igy függ össze a színházgatás a — nagy politikával. Hogy áll e a kormány vagy bukik: ez — ugyan ki hinné? — a Nemzeti Színház egynémelyik tagjára nézve éppoly életbevágó fontosságú kérdés, mint valami erősen angasztált bürzianerre nézve. Mert a kormányváltás a Nemzeti Színháznál — szerepváltozást jelent...

Az „új korszakban” az első szerezését most kezdi meg a Nemzeti Színház. A tagok ma voltak először rapporton Somló Sándornál. És most pesszimis a félelemmel néznek a szerezés elé, mert nem lehet tudni: kiből lehet államtitkár, kiből nem, melyik hívét ejti el a kormány és melyik ellenségével békél meg — no meg, hogy kik lesznek az idén a Somló Sándor zseirásai? ... Mindez csupa megoldhatatlan kérdés, és így nagy bizonytalanságban, részint félelemmel, részint azonban reménykedve néznek a Nemzeti színház tagjai az új szerezés elé...

A Zsedényi-Formanek-affér.

Miért maradt el a párbaj?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25.

Megirtuk már, hogy a nagy feltűnést keltett Zsedényi-Formanek afférban az a szenzációs fordulat állott be, hogy a péntek délelőttre kitűzött párbajon Formanek nem jelent meg. E távolmaradás oka sokféle találgatásra adott okot. Általánosan beszélték, hogy a párbaj felső parancsra maradt el, a miben a sajtó terrorizálását látták.

A párbaj elmaradásának okáról beavatott katonai körökből a következő hiteles értesülés szivárgott ki:

— Pénteken reggel 9 órakor a honvédkerületi parancsnokságnál megjelent egy Cselényi Károly nevű, magát hírlapírónak mondó egyén és elmesélte, hogy Zsedényi Aladárra roppant sok diffamáló dolgot tud és nem engedheti meg, hogy vele katonatisztek megverekedjenek. A honvédkerületi parancsnokság részéről ekkor egy százados megkérdezte Cselényitől:

— Jegyzőkönyvben is megerősítene-e a dolgokat?

— Igen — felelte Cselényi — sőt minden vádat bizonyítani is fogom.

Erre azonnal értesítették a Ludovika Akadémiában megjelent és a párbajhoz készülődő Formaneket és segédeit azzal az utasítással, hogy a párbajt nem szabad megtartani. El kell halasztani a párbajt, mert a katonai hatóság vizsgálatot indít a Cselényi által felhozott vádakra vonatkozólag. E vádak oda kulminálnak, hogy Zsedényinek nagyon sok piszkos ügye van, fel volt és jelenleg is fel van függesztve tanítói állásától stb. A telefonon értesített segédeknek kötelességévé tétetett, hogy azt haladéktalanul tudtára adják Zsedényi segédeknek.

Hogy hogyan terjedt el az a hír, hogy a párbaj felsőbb parancsra maradt el, arról magánforrásból a következő értesítést kaptuk:

Langerer századosnak telefonon adták tudtára a dolgokat. Langerer erre tette a fentebb említett kijelentést, hogy a párbajt el kell halasztani felsőbb rendelkezésre. Aztán behívta a segédeket egy mellékhelyiségbe és ismerten elmondta, hogy miért kell elhalasztani a párbajt. A segédek ekkor megállapodtak, hogy mindaddig, a

míg a katonai hatóság által megindította vizsgálat be nem fejeződik, addig titokban tartják a dolgot. Zsedényit haza küldték Józsefkörut 58. szám alatt levő lakására, a hol később megjelent Légrady Imre dr. is és elmondott neki mindent. Zsedényi a Cselényi által felhozottakat tagadja.

A vizsgálat befejeztéig elhalasztották azon bizonyos ügy tárgyalását is, melyet ugyanazon cikkből kifolyólag a budapesti első honvéd gyalogezred egész tisztikara indított Zsedényi ellen. A tisztikar részéről Full Alfréd honvédszárörnagy és Gyömrői Félix honvédszázados képviselik a tisztikart.

Ami a följelentőt, Cselényit illeti, az igazság kedvéért meg kell jegyeznünk egyet-mást multijáról. Cselényit Csipfínger Károlynak hívták. Valamikor díjnok volt a rendőrségnél, majd egy esti lap munkatársa lett, a honnan mindenféle szabálytalanságokért kitétek a szűrét. Ekkor Csabó Károly lett belőle. E néven is hamarosan hírhedt lett, egyszer öngyilkossági kísérletet is követett el, majd később felvette a Cselényi Károly nevet. Egy kauciószedelgési pörben vádlott is volt és a törvényszék hat hónapra ítélte.

Zsedényi Aladár egyik segédje, Hoffmann Ölfő országgyűlési képviselő ma így nyilatkozott a párbaj elhalasztásáról:

— Az a jegyzőkönyv, amelyet az ezredparancsnokság Cselényi följelentéséről írt, oltermészetű vádakot tartalmazott, amelyek mindkét fél segédeinek föltiltlen kötelességévé tették, hogy azok alaposan megvizsgáltassanak, amiért a mérközést természetesen el kellett halasztani. A vádaskodó kitételről akkor sem nekünk nem volt tudomásunk, sem az ellenfél segédeinek. Becsületbírószág elé nem fog az ügy kerülni, mert a segédek már eddig is meggyőződtek a Zsedényi ellen fölhozott vádak hamis voltáról. A párbajt ennél fogva valószínűleg hétfőn reggel fogják a már ismert súlyos föltételek mellett megvívni, ugyanekkor újra kezdődik Zsedényi másik két afférjében a tárgyalás.

Aradi hírlapírók párbaja.

(Befejezett lovagias ügy.)

Arad, augusztus 25.

Abból az ügyhől kifolyólag, amely Kaszab Géza hírlapíró és Kalmár Nándor lapkiadó között felmerült, Szudy Elemér szerkesztő és Kaszab Géza között lovagias ügy támadt. Kaszab egyik nyilatkozatára reflektálva, Szudy lapjában hosszabb cikket tett közzé, amelynek sértő hangja miatt Kaszab Géza lovagias elégtételt kért tőle.

Miután az ügy békés elintézése nem sikerült, a két fél segédei kardpárbajban állapodtak meg, a következő feltételekkel: olasz kard, beköszörült hegygyel, teljes kötés, a szurás kizárásával, harcképtelenségig.

A párbaj az első összecsapás után Szudy megsebesülésével ért véget. A két kard — laposra fordulva — abban a pillanatban érte a párbajozó feleket, amidőn a rajta-jeladás történt. Szudy Elemér kardja ellenfele mellére mért teljesen lapos vágást, míg a Kaszab Géza kardja Szudy fejének jobboldalán fordult lapra, majd lecsuszott a jobbfülére és azt meghasította. Kaszab sértetlen maradt.

Rosenbaum Pál dr. és Polónyi Jenő dr., a párbajnál segédkező orvosok és a segédek erre beszüntették a viaskodást, miután az erősen vérző fülséb a párbaj folytatását lehetetlenné tette. Az orvosok néhány öltéssel összevarrták Szudy sebeit. Ezzel a lovagias ügy befejezést nyert. A felek még a helyszínen kibékültek.

Ha a közönség sztrájkol.

(Különös bérharcaok.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 25

A sztrájk fogalma eddig a munkásoknak a munkaadókkal szembeni állásfoglalásában merült ki. A munkások jogos követelésük nem teljesítése esetén tömörülve egymással, szolidárisan lépnek scrompóba közös érdekeik és követeléseik megóvására, illetőleg kiküzdésére. Ez a minden tekintetben indokolt és évszázadok által szankcionált módja a gazdasági harcoknak az utóbbi időben érdekes, a szociális viszonyokra élénk fényt vető formában jelentkezik. A sztrájkolók ugyanis ez esetben nem a munkások, hanem az ipari produktumokat élvező nagyközönség. Nemrégiben indult meg az akció a budapesti közönség körében a háziurak uzsorarendszere ellen. Az indokolatlan és lelketlenül negymérvű lakbérémelés ellen módot is kerestek érdekeiknek a háziurakkal szemben való megvédésére. Ez a mozgalom még nem dicsekedhetik győzelemmel, de a jég meg van törve s nem telik bele sok idő, a háziurak tulkapással ellen meglesz a védekezés módja.

(A közönség sztrájkja.)

A nagyközönség sztrájkjának egyik igen érdekes példája a zimonyi eset: Zimony városában a város világítását egy részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok telepe látja el. Azonban a városi hatóság a vállalattal oly kedvezőtlen szerződést kötött, hogy a világításért a magánosok mintegy 40 százalékkal magasabb díjat fizetnek, mint más városok lakói. Minthogy a fogyasztók kérelmét a díjak leszállítására nem hallgatták meg, a fogyasztók most szolidáriusan elhatározták, hogy addig, míg a vállalat a díjakat le nem szállítja, a villanyvilágítást nem használják.

Az akció nagyon helyes s a zimonyi közönséget, amely nem tűri szólanul a tényleg méltánytalan sarcolást, csak dicséret illetheti. Elvégre egyszer meg kell már kezdeni a közönség terhére súlyos terheket kirovó termelők megrendszabályozását. Mert hisz utóvégre a nagyközönség, amelynek részvétele biztosítja a termelők egzisztenciáját, csak megkövetelhet annyit, hogy azért, mert talán egy bizonyos beszerzési forrásra tényleg rá van szorulva, a fogyasztási kényszer folytán indokolatlanul ki ne zsákmányoltassék. A zimonyi példa csak irányító lehet s hisszük is, hogy meg fog mozdulni a nagyközönség minden esetben, ahol érdekeinek szembeszökő csorbítását látja.

(Különös bérharcaok.)

Ebből az alkalomból nem lesz érdektelen annak a pár adatnak közlése, melyet egy amerikai lap gyűjtött össze a legkülönösebb sztrájkok történetéről.

Nemrég történt, — mondja a cikk — hogy egy brooklyni vendéglőben háromszáz metodista lelkész ünnepi bankettre gyűlt. Közvetlenül az ebéd előtt azonban az összes szolgálattelvő pincérek beszüntették a munkát, mert megtudták, hogy akiket ki kell szolgálnok — papok. Vajjon mi volt az oka ennek a különös sztrájknak? Nem valami vallás-erkölcsi, vagy társadalmi ellentét. Nagyon is materiális indoka volt a munka megszüntetésének, az t. i., hogy a papok nem szoktak borraalót adni.

A newyorki Metropolitan Opera House-ban nemrég kóristasztrájk tört ki, mely Conried igazgatónak nem csekély kellemetlenséget okozott. Első napon a „Faust”-ot kar nélkül kellett előadni, a „Tristan” előadására pedig a megszorult direktornak már egy másik opera „star”-jait kellett napi 1500 frankért a karba meg-

hívni. A dologban az a legérdekesebb, hogy a színház részvényesei igen meg voltak elégedve az új karral s kijelentették a színházat bérli Conried direktornak, hogy szeretnék, ha egész éven át ez a kar énekelne. Hogy erre Conried mit felelt, arról nem szól a krónika.

Pittsburgban az ács munkások azért hagyták abba a munkát, mert nem kaptak — limonádét.

Egy Hudson-gőzhajón azért sztrájkoltak a szénhordók, mert a szakács egészben főtte a *Lur-gonyát*, ők pedig pürét követeltek; a buttel (Montana állam) bányákban pedig, amely a réz-tröszté, 1500 munkás csak azért hagyta abba a munkát, mert egy számos év óta ott használt teherhordó szamarat el akartak adni. A sztrájk csak akkor ért véget, mikor a szamar megtartását becsületstóra megígérte az igazgatóság. Tragikomikus volt Philadelphiában a tavasszal egy tüntető fölvonulás, melyet 250 vak kosárlonó munkás rendezett munkabérémelés céljából. Vezetőjük egy félszemű társuk volt, aki tisztában nagy méltósággal járt el.

Komikus látványt nyújtott néhány évvel ezelőtt az Edison Electric Light Co. lámpagyűjtőinek bérharca. A társaság sztrájktrökökkel akarta a lámpákat meggyújtatni. A sztrájkolók azonban nyomon követték őket s mielőtt egy lámpát a sztrájktrök meggyújtottak, a sztrájkolók nyomban el is oltották, amin a rendőrök épp oly jól mulattak, mint a közönség.

Egy newyorki csipkegyár tulajdonosa ügyesen játszotta ki munkásnőit, akik bérjavítást követeltek. A ravasz gyáros, mikor a sztrájk kitörése már nagyon fenyegetett, az egész gyári személyzetet, mintegy 120 leányt, meghívta a szomszédos cukrászdába egy kis hűsítőre, mert hiszen „oly nagy a forróság.” Jenni, Molly, Bessie, Kitty, Annie, Maud stb. oly jól érezték magukat a cukrászdában, hogy már a harmadik fogásnál (hideg gyümölcs torta) arról beszélgettek, hogy az „öreg” oly aranyos ember, akit igazán halálos vétek lenne holmi kicsinyes fizetésjavítással bosszantani.

Véres bombamerénylet. A cár udvarmesterét megölték. Stolipin leánya nyomorék lett.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 25.

A Pétervár mellett levő villájában ma Stolipin miniszterelnök ellen bombamerényletet követtek el. A merényletnek számos áldozata van. Maga a miniszterelnök azonban sértetlen maradt. A merényletet a következő módon hajtották végre:

Ma délután négy órakor bérkocsi állott meg a villa előtt. A kocsiból négy fiatalember szállott ki, akik közül kettő külföldi tiszt uniformist viselt. Az érkezők bementek a villába, ahol a miniszterelnök éppen zsurt adott. A fogadószoba mellett levő helyiségben az egyik idegen zsebéből kiesett egy bomba, amely szétrobbant és borzalmas pusztítást vitt véghez. A szobában tartózkodó Sanjatin vezérőrnagy és Voronin gróf cári udvarmester, továbbá a helyiségben levő összes szolgák és idegenek, valamint a négy merénylő szörnyet haltak.

Az áldozatok számát egyelőre nem lehetett megállapítani, mert nem tudják, hogy a vendégek és a szolgaszemélyzet közül kik voltak a szobában.

Stolipin miniszterelnöknek, aki a mel-

lékszobában tartózkodott, nem esett baja, de 15 éves leánya mindkét lábán oly súlyosan megsérült, hogy lábait amputálni kellett s a miniszterelnök 6 éves fia is lábtörést szenvedett. A villa nagyrésze romokban hever s a berendezés teljesen megsemmisült.

A merénylők kilétét eddig nem sikerült kideríteni.

Vizsgálat a városnál. Reform a pénzkezelés körül.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25

Hogy meddig fog még tartani az immár három hete húzódo városi vizsgálat az a mai napon sem vált bizonyossá. A belügyminiszteriumban befontes *Figyelő* című kövön nyomott lap a vizsgálat befejezését ennek a hétnek a végére jelezte ugyan, de mi már akkor, amikor a hirt reprodukáljuk, megjegyeztük, hogy a különben jól értesült nyomatos közleménye csak találgatás, aminthogy kacska volt ennek a hírforrásnak az a jelentése is, hogy György Henrik belügyminiszteri számtanácsos a vizsgálat eddigi eredményéről, már egy héttel ezelőtt jelentést tett Andrássy Gyula gróf belügyminiszternek. Mi az elterjedt hírek ellensúlyozására több ízben hangsúlyoztuk, hogy a vizsgálat nem a belügyminiszter rendelkezésére, hanem Károlyi Gyula gróf főispán kívánsága folytán történik.

Ez a tény egymagában véve is eléggé bizonyítja azt, hogy a vizsgálat megtartására a Marosy- és a Domján féle eseteken kívül nem forogtak fenn súlyosabb okok. Károlyi Gyula gróf is csupán ellenőrzés végett vezeti a vizsgálatot és nem azért mintha a két fentemlített esetben kívül egyéb visszaélésekről is tudomással bírt volna. Ilyen nagyobb szerű visszaélésekről egyáltalán szó sincs. Hogy kisebb szabálytalanságok történtek az érthető, hiszen a mostani zürzavaros rendszer mellett, amely nem tud egységes pénztárkezelési eljárást felmutatni, nemcsak Aradon, hanem az országnak úgyszólván valamennyi autonómiával felruházott városában történtek és történnek olyan rendellenességek, amelyek egyes írott szabályokba ütköznek ugyan, de nem vonják maguk után a közigazgatás sérelmét. Hogy csak egy esetet említsünk, itt van például az alábbi jelentéktelen rendellenesség, amely csupán felfogásbeli eltérésnek nevezhető. A számvédelmi hivatalban György Henrik számtanácsos azt tapasztalta, hogy a takarékkönyveket nem mint készpénzt, hanem mint értéket kezelik. Hogy a számtanácsos felfogása, amely a takarékkönyveket készpénzkép való kezelése mellett szól — szaktekintélyek véleménye szerint is — sokkal helyesebb, az bizonyos. Am a kezelés másfajta módja sem helytelen és egyáltalán nem nevezhető szabálytalannak, hiszen mint fentebb említettük kötelező kezelési rendszer eddigélel nincsen megállapítva.

Ilyen és ehhez hasonló kisebb nagyobb kezelési eltérések természetesen nagyobb számmal fordulnak elő, hátrányára a kezelése egyszerűségének és gyorsaságának. Ez azonban nem vet olyan árnyat az illető tisztviselőkre, hogy súlyosabb következményeket vonjon maga után.

A vizsgálat — mint minden ilyen aktus — természetesen a legnagyobb titokban folyik és ez volt az oka azoknak a túlzásoknak, amelyek a napokban elterjedtek. Egyesek annyira mentek, hogy már menesztették Institoris Kálmán polgármestert. Eme hírek egyáltalán nin-

csen alapja és mi annak idején még mint kombinációt sem említettük meg. Hogy a Marosy-féle esetből kifolyólag a polgármestert vádak érték volna, az sem felel meg a valóságnak. Igaz ugyan, hogy Institóris Kálmán az eset kellemetlenül érintette, ám ez a baleset nem a polgármester hibájából történt, hanem azért, mert a bizalmi állással megtisztelt hivatalnokot rosszul választotta meg Institóris Kálmán előde.

A vizsgálat természetesen üdvös hatással lesz a városi közigazgatásra. Ez a közigazgatás menetére nézve hátrányos és bonyodalmas kezelési rendszer megváltoztatásában fog megnyilvánulni. Ám ez sem olyan újítás, amelyről nem esett volna már szó. A tanács már három évvel ezelőtt foglalkozott a kérdéssel, amelyet csakis a készülő városi törvényre való tekintettel vettek le *egyelőre* a napirendről. Erre nézve utalunk *Lócs* Rezső adóügyi tanácsosnak egyik munkatársunk előtt tett nyilatkozatára, melyet az alábbiakban reprodukálunk:

— Bár nem ismerem — ugymond — részletesen ama kifogásokat, amelyeket György Henrik számtanácsos a pénztári kezelés ellen emel, de memrem állítani, hogy azok az újítások, amelyek a vizsgálat befejeztével el lesznek rendelve kivétel nélkül meg vannak abban a szabályrendelet tervezetben, amelyet Gunda számtanácsos észrevételei alapján a város pénzügyi bizottsága még 1904-ben elkészített. Ez a szabályrendelet tudvalevőleg a közgyűlés elé került, amely csakis a készülő városi törvényre való tekintettel vette ezt le a napirendről. De hogy ezzel nem aludt el a szabályrendelet ügye, és hogy a város vezetői mily lelkiismeretesen fogják fel ebbeli kötelességüket, azt mi sem bizonyítja jobban, minthogy a napirendről levett tervezet még ebben az évben ismét tárgyalás alá kerül és a jogügyi bizottság fog ezzel behatóan foglalkozni.

Lócs tanácsosnak ez az érdekes nyilatkozata is eléggé bizonyítja, hogy a város vezetői távol állnak attól, hogy a rendszer hiányait elpálástolják. Persze, nagyon nehéz az általában, országsszerte mutatkozó hiányokat ilyen intézkedésekkel pótolni. Az egyedüli, leghelyesebb módja a kérdés megoldásának egy egységes pénztári és számviteli kezelés létesítése volna. De ez még mindig késik.

Lehetséges, hogy mégis csak felszínre kerül a kérdés, talán éppen a jövő évi polgármesteri kongresszuson. Régebben keresik ugyanis módját annak, hogy miképpen lehetne a pénztári, az adóügyi és a számviteli kezelés ellenőrzését állandósítani. *Lócs* tanácsosnak erre nézve igen érdekes eszméje van, amelynek azonban első feltétele az, hogy az egységes kezelési rendszer országsszerte behozassék. Ebben az esetben az ellenőrzést *Lócs* úgy véli a leghelyesebbnek, ha az ország összes, autonómiával felruházott városai, kimondanak a *kölcsönös ellenőrzést*. Abban állna ez, hogy a városok évről-évre egymást ellenőrzik, természetesen felváltva. Ez a rendszer külföldön, különösen Angliában a pénzügyintézeteknél már régóta divik. Ha a városok ezt a tervet elfogadnák, úgy a polgármesteri kongresszuson határoznák el évről-évre, hogy melyik város ellenőrizze a másikat. Az ellenőrzés időpontja természetesen nem mondatnék ki és a városok részéről kiküldött ellenőrző közegek tetszésétől függné.

Ez a rendszer főleg azért volna üdvös hatással az ország közigazgatására, mert ilyenképpen a városok megismernék egymást és a bevált módszereket kölcsönösen életbe léptetnék. Persze, még csak a jövő zenéje ez a terv. Mindenekelőtt az egységes kezelési rendszer megalkotására és behozatalára volna szükség.

Az éjjeli Arad.

A barátom.

Arad, augusztus 25.

Nem a barátokról van szó, hanem röviden és egyszerűen a „barátom”-ról. A barátom, — nem az enyém, — szóval a barátom lehet tisztviselő, kereskedő, finác vagy akármilyen. A barátom ilyen minősége nélkül foglalkozáshoz kötve. O egyszerűen egy ismerős ur, aki bemegy a kávéházba, leül a kassza mellé, az ugynevezett balekasztalhoz, rendel egy piccoló feketét öt pohár vízzel és vár. Vár egy félóráig, két félóráig. Vár kifogyhatatlan türelemmel. Az arcán a vértanuk nyugodtsága. Ha valaki megkérdezné a kassza tündérijétől, hogy ki is ő, ezt a feleletet kapná:

— A barátom.

A barátom tehát azon Azrak közé tartozik, a kik egyáltalában nem hainak meg, ha szeretnek. Ennélfogva szeretnek. És valamint minden zsák meglesi a maga feltjét, azonképen minden kassza csablány is meglesi a maga barátját, aki teljes higgadtsággal, sőt égő szerelemmel szemléli, ha hölgyét pajzán fiatal emberek merés ajánlatokkal ostromolják, avagy ha hölgye a huszadik pohár cognacot issza valami éjjeli luppall. A barátom meg van győződve róla, hogy az öt világűrben, sőt azoknak kapcsolt részeiben, csak egyetlen nőnemű lény van, aki teljesen képtelen hütienségek elkövetésére. Ez a nőnemű lény az ő barátnője. Jöhet Adonisz a Rockefeller pénzével, a csábítás minden furfangjával: semmit sem fog elérni. Piüre esik. Csak meg ne üsse valahogy a plüjét.

A barátom kétszáz lépésről megismeri, hogy melyik snapsz micsoda. Az anizettet a világért sem tévesztené össze a tulipán illkórral. És méltóztatik tudni, hogy mi az a *strumpbándli*? Ugye, nem. A barátom tudja. A *strumpbándli* olyan ital, amelyiknek az alja zöld, a közepe fehér, a teteje ellenben vörös snapsz. Az egyik nehezebb, mint a másik, tehát nem keverednek össze. Egyszóval a barátom szakértő. Volt ideje megtanulni a snapszok lélektanát.

A kassza tündérijének társadalmában a barátom elengedhetetlen tényező. Elvégre 10—15 forint fizetésből és kosztból nem lehet lakást, fűtést, mosást, világítást fizetni és azonfölül még elegánsan ruházkodni is. A barátomnak tehát bizonyos fizetési pótlék jellege van. Hogy ez gyakran korpótlék: az lehet nagyon szomorú, de megcsik. Denikve a barátom, a fizetési pótlék, megteszi a kötelességét, a mennyire teheti. Mert nem nagyon teheti. A barátomnak Argus szeméi vannak és ha felfedez valami gyanusát, akkor dráma történik. Nagy és tekintélyes dráma a szakítás alfajból. Ónagysága többszörösen megesküszik, hogy a gyanu aaptalan Sir, vonaglik, a haját, esetleg az áhaját tépi. Ha azonban a barátom könyörtelen marad, a hölgy a saját haja tépéséről áttér a férjü hajának tépésére. Másnap pedig vörös szemekkel, kisirtan ül a kasszában a tündér és bódító tekinteteket vet ama cigarettapapiros ügynökre, akivel szemben eddig a legszilárdabb ellenállás alapjára helyezkedett. Egyáltalában: tanulja meg minden ember, akivel szemben az éjjeli kávéházak bájhölgyei a legszilárdabb ellenállás alapjára helyezkednek, hogy ők vannak utódul kizemelve az esetleges barátom-vátság idejére. Mert ah, az erény szerfölött izgató dolog és egyébként is, aki sokáig éhezett, az nagyon szeret enni. És az özvegy kasszirnök olyan enniivalók!

—zab.

rék versenyt rendez. A kiállítás és versenynek sorrendje ez: Szeptember hó 22-én este 8 órakor a kiállítók és vendégek fogadtatása és elszállásolása. Összejövetel a Martini-féle sörcsarnokban! 23-án délelőtt 9 órakor a kiállítás megnyitása, délután 2 órakor a műkotorék verseny kezdete, este 8 órakor a kiállítás bezárása. Szeptember 23-án este fél 9 órakor társasvacsera a Martini-féle sörcsarnokban.

A kiállítás igazgatója. *Elnök*: Gutzjahr Mihály, nagybirtokos. *Alnökök*: Szabó Zoltán, huszáralezredes, Bolyos Alajos, szolgabíró. *Ügyvivő igazgató*: S. Kovács Sándor, kennel-tulajdonos, *Főpenztáros*: Schmitzer Jakab, kereskedő. *Kiállítási állatorvos*: csenkei Csenkey Károly m. kir. állatorvos. *Rendőrség*: Dr. Bechnitz Sándor; Bürger Ferencz, Csútha György, Fiuck Károly, Dr. Hemmen János, Dr. J. Gassy Károly, Keszler János, ifj. Kraszl Endre, Lócsa Zoltán, ifj. Minich Ádám, R. Isenberger József, Tornágyó József, Vermes Viktor, Vásárhelyi Ambrus.

Jury. Foxterrier bíró: Kerpely Béla lovag (Magyar-Ovár) *Tacskó bíró*: Flescher Ede főerdész (Ócmező) *Kotorékverseny intéző*: Vermes Viktor, m. kir. erdész (Lócsa) *Versenybíró jegyző*: Vásárhelyi Ambrus (Kissztrmiklós).

+ **Kerékpáros verseny Aradon.** Az Aradi Meteor kerékpárklub 1906. szeptember 2-án délután 3 órakor a simándi uton kerékpárversenyt rendez. A verseny sorrendje:

I. *Megnyitó verseny*: 2 kilométer (zárt), I. ezüst, II. nagybronz, III. kisbronzérem. II. *Vendégek verseny*: 5 kilométer (magánkerékpárosok részére) I. ezüst, II. nagybronz, III. bronzérem. III. *Térelőny verseny* 10 kilométer (zárt). I. nagyezüst, II. kisézüst, III. bronzérem. IV. *Vigasz verseny*: 2 kilométer. Indulhatnak az I. és III. számú versenyben résztvevők az első kivételével. I. kisézüst, II. bronzérem. Nevezési díj 2 korona. Nevezési zárlat 1906. szeptember 1-én este 8 óra. Nevezni lehet *Kintler Zoltán*, *Duffner János*, *Myári Béla* és *Petkovits Béla* tagoknál. Gyülekezés és indulás a Vass kávéháztól délután egyegyed 8 órakor.

Egy baleset epilógia.

(Elgázolt aradi munkás.)

— Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, augusztus 25.

Megrendítő baleset történt múlt év november 17-én este tíz óra tájban a máv. aradi fűtőház telepén, Ujnikalakán. Egy napszámost, mialatt munkáját végezte, elütött egy gőzmozdony. *Krupa* Jozsefnak hívják az elgázolt napszámost, aki éppen a fűtőház-telepen dolgozott, mikor a háta mögött két összekapcsolt gőzmozdony közeledett feléje, amelyen *Péterfy* Sándor *pi-ki-i* mozdonyvezető ült *Tóth* Mihály fűtővel. *Krupa* nagyon elmerült a munkában és csak akkor vette észre a fenyegető veszedelmet, mikor a mozdony alig két-három lépésre volt tőle. Arra már nem volt ideje, hogy elmozdítson a sínek közül, de mégsem vesztette el lélekjelenlétét s úgy igyekezett megmenekülni az elgázolástól, hogy hanyatt vetette magát a vágányok közé. —

A baleset azonban így is megtörtént, mert a napszámos nem tudott kellőképpen elhelyezkedni s a két lába oda ért a sínhez. A gép *Krupa*nak mindkét lábán keresztül ment; a jobb lábát bokán felül elvágta bal lábának pedig a sarkát zúzta össze. A vasúti alkalmazottak kötésekkkel elállították a vérzést és hordágyon az indóházba szállították a szerencsétlent. Majd értesítették a rendőrséget, ahonnan *Vászy* Gusztáv rendőrtiszt *Prohászka* László dr.-ri és *Kronstein* Vilmos dr. vasúti orvossal ment ki a baleset színhelyére, kik új kötéseket tettek a szerencsétlenül járt napszámosra, majd mentőkocsin a kórházba szállították.

A rendőrség azonnal megindította a nyomozást, mert a beszerezett adatokból és *Krupa* vallomásából — kit még az éj folyamán ki-

SPORT.

+ **Foxterrier- és tacskó kiállítás Ujaradon.** A „Délvidéki Kynológiai és Kotorék Erye-üle.” szeptember hó 23. napján Ujaradon, Wallinger féle szálló összes fedett és nyílt kerthelyiségeiben Foxterrier és Tacskó kiállítás t és Mükoto-

hallgattak — azt lehetett gyanítani, hogy a balesetet a gőzmozdony vezetőjének vétke könnyelműsége idézte elő, amennyiben semmiféle jellel nem figyelmeztette Krupát a mozdony közeledéséről.

Ma volt ez ügyben a tárgyalás az aradi kir. törvényszék előtt. A vádlottnak padján Péterfy Sándor mozdonyvezető és Tóth Mihály ült. Mindketten tagadták a terhükre rótt cselekményt és azt, hogy bármelyikük is látta volna a sínek között dolgozó Krupát. A bizonyítási eljárás befejezése előtt a védő szakértőket kért kiküldeni helyszíni szemle megtartására, annak megállapítására, hogy hogyan történt a baleset, és hogy szokásos-e a lámpa használat ilyen esetekben. A bíróság helyt adott a védő kérelmének és elrendelte a helyszíni szemle megtartását, melynek eldőltség a tárgyalást elhalasztották. A folytatólagos tárgyalást valószínűleg jövő hónapban fogják megtartani.

A szegedi iparpártoló kongresszus.

(Az ünnepségek első napja.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 25.

Ma kezdődtek meg Szegeden az iparpártoló nagygyűlésnek két napot kitöltő ünnepségei és ülései, melyről a következő tudósítást kaptuk:

A város zászlódszben ébredt és felette megélnékül az idegenek csoportjaival. 160 vendég jött Szegedre, a többi között a kormány képviselőiben két államtitkár, miniszteri tanácsosok, azután a kereskedelmi és iparkamarák, az ipartestületek és egyéb gazdasági egyesületek képviselői. Seterényi és Mezőssy államtitkárok az éjjel érkeztek meg. Tegnap este 10 órakor érkezett Bánffy Dezső báró, a ki kongresszus minden mozzanatában részt vesz. A nagygyűlés védőnői: Almássy Dénesné grófné és Gerliczy Ferencné báróné ma érkeztek Szegedre.

Az ünnepségek, valamint a munka ma kezdődik. Délelőtt a kiállítás, az árucarnokot, a nagyobb ipartelepüket és a város nevezetességeit tekintették meg a vendégek. Délután a csoportok gyűléseznek a városi széképületben. A gyűlések tárgysorozata a következő: Általános csoport: 1. Az iparpártolás eszméinek terjesztése a nép körében. Előadó: Bognár Károly ipartestületi elnök (Cegléd). 2. Az iparpártolás eszméjének terjesztése az ifjuság körében. Előadó: Orbók Loránt tanár (Kolozsvár). 3. A hölgyek szerepe az iparpártolás terén. Előadó: Wittich Andor kamarai fogalmazó (Miskolc). 4. A mezőgazdaság, ipar- és kereskedelem kölcsönös feladata az iparpártolás szempontjából, előadó Sassy Nagy Lajos tanár (Szeged). 5. Az iparpártolás ügyével összefüggő pénzügyi műveletek, előadó Vajda József dr. ügyvéd (Debrecen). 6. Az iparpártoló egyesületek egyöntetű működése, előadó Pataky Simon tanár (Szeged).

— Ipari csoport: 1. A nagyipar feladata az iparpártolás terén, előadó Thék Endre gyáros (Budapest). 2. A nagyipar kívánságai és sérelmei a társadalommal szemben, előadó Sugár Ottó szerkesztő Budapest. 3. A kisipar feladata az iparpártolás terén, előadó Szijgyártó Albert tanár, Szeged. 4. A kisipar kívánságai és sérelmei a társadalommal szemben, előadó Baán László ipartestületi pénztárnok Cegléd. 5. A szövetkezetek iparpártoló tevékenysége, előadó Viki Béla ipartestületi elnök Budapest. — Kereskedelmi csoport: 1. A nagy-, közép- és kiskereskedők feladata az iparpártolás terén, előadó Kellner Antal, az Agrária vezérigazgatója, Budapest. 2. A nagy-, közép- és kiskeres-

kedők kívánságai és sérelmei a társadalommal szemben, előadó Hirschfeld Mór kereskedelmi tanácsos Budapest. 3. Az ipari szövetkezetek és a kereskedelem, előadó Szabó Gyula kamarai titkár Szeged. 4. A jogsegély szabályozása Magyarország és Ausztria között a magyar ipar és kereskedelem megvédésére, előadó Huszár Kálmán dr. törvényszéki tolmács Budapest.

A Klauzál szoborra koszorút helyezett el a kereskedelmi és földművelésügyi kormány, Szeged város közönsége, a magyar orvosok és természetvizsgálók egyesülete, a függetlenségi és 48-as párt stb. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter szintén koszorút küldött. Tóth János az orsz. és függetlenségi 48-as párt elnöke Vécsey Károly orsz. képviselőt kérte fel, hogy koszoruját helyezze el a Klauzál szoborra.

Holnap vasárnap délelőtt 9 órakor díszülés lesz a városi széképület dísztermében, a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Emlékezői Klauzál Gáborról, tartja Perjessy László, a szegedi kereskedelmi és iparkamara titkára; 3. a külkereskedelem, mint a hazai ipar tényezője, előadja Beck Géza az orsz. keresk. egy. titkára, 4. a kereskedelmi muzeum hivatása a magyar iparpártolás körül, előadja Kovács Gyula dr., a magy. kir. kereskedelmi muzeum igazgatója. 5. Konkrét iparpártolási feladatok, előadja Gelléri Mór, az országos ipar-egyesület igazgatója. 6. A hazai beszerzési forrásokról, előadja Sugár Ottó, az orsz. iparpártoló szövetség titkára. 7. A csoportok jelentései. 8. A következő kongresszus idejének és helyének megállapítása.

Aradi egyletek beszűntetése. Öt társaság veszedelme.

(Nincs ötezer tag!)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 25.

A jelenlegi kabinet minden átmenetisége dacára teljesen szabadkezet kapott belügyi és szociálpolitikai kérdésekben és ezért amikor kormányra lépésekor komoly szociális reformokat ígért, joggal nagy várakozásokat keltett ígéretének beváltása iránt. Megkezdődött a szociálpolitikai alkotásokra vonatkozó ígéret a munkásoknak betegség és baleset elleni biztosításáról szóló törvényjavaslattal, amelyet lapunk mai számában már kimerítően méltattunk, de amelynek egyik pontja annyira létérdekében érinti a már létező aradi munkás-betegsegélyző egyleteket, hogy ismertetése kapcsán szükségesnek tartottuk az aradi egyletek vezetőinek véleményét e pontra vonatkozólag kikérni.

A törvényjavaslattal ez a rendelkezése, amely a biztosítási szervezetről szóló harmadik részben foglaltatik, így hangzik:

Az országos munkásbetegsegítő és balesetbiztosító pénztárnak a betegség esetére való biztosítást közvetítő helyi szerveitől fennmaradnak még a vállalati pénztárak, amennyiben legalább ötszáz tagjuk van, továbbá a legalább 5000 taggal bíró magánegyesületi pénztárak. Ellenben az 1801. évi XIV. törvény cikk által létesített ipartestületi és építési pénztárak, továbbá az 5000-nél kevesebb tagsági létszámmal bíró magánegyesületi pénztárak megszüntetendők.

Ez a szakasz kategorice azt jelenti, hogy az aradi ipartestületi betegsegélyző és temetkezési egyesület, az Aradi Kereskedő Ifjak betegsegélyző egylete, a Kossuth Lajos betegsegélyző és temetkezési egyesület és az Aradi iparosok első betegsegítő és temetkezési egylete

kénytelenek megszüntetni évtizedek óta folytatott derekas működésüket, mert tagjaik száma nem haladja meg az ötezeret.

Mint hogy a törvényjavaslat kivonatos szövegét csak ma közölték az Aradi Közlöny és a fővárosi lapok, az aradi egyletek vezetői még nem tanulmányozhatták eléggé a javaslatot, amelynek főnt idézett szakasza az idézett egyletek vezetőségei körében a legnagyobb megütözést keltette. Valamennyien hangsúlyozták, hogy egyleteik a munkás-betegsegélyezés terén igen szép eredményeket értek el, évtizedek óta sok ezer iparost és ipari munkást messze-menő segélyezésben részesítenek és ezért igazságtalan dolog az ő működésüknek most egy tolvonással véget vetni.

Alább közöljük néhány egylet vezetőjének nyilatkozatát a törvényjavaslat e szakaszának érelelmes rendelkezésére vonatkozólag. A nyilatkozatok közül legérdekesebb Czukor Lászlónak az aradi kerületi betegsegélyző pénztár elnökének az a kijelentése, hogy valószínűleg a kerületi pénztár lesz az alakítandó állami kerületi pénztár magva, amelybe több betegsegélyző egylet is be fog oivadni.

A nyilatkozatok szövege a következő:

Czukor László,

az Aradi kerületi betegsegélyző pénztár elnöke:

— A kerületi betegsegélyző pénztárak központi bizottmánya már tárgyalta a most közölt javaslatot, amely általában jó, de részleteiben javításra szorul. Különösen helyes az az elve, hogy az alakítandó pénztáraknak teljes autonómiájuk lesz és a központ csak az ellenőrzést fogja gyakorolni.

Az aradi pénztár több mint ötezer tagot számlál és ezért nem esik azon rendelkezés alá, amely a létező egyletek megszűnésére vonatkozik. Sőt valószínű, hogy éppen a miénk lesz az állami kerületi pénztár, amelylyel több jelenleg létező egylet fuzionálni fog.

A törvényjavaslatot megvitató szeptember 3-iki ankétre a nagyobb vidéki pénztárak vezetőit is meghívják és valószínű, hogy én is résztveszek azon.

Kohn S. N.

az Első aradi betegsegélyző és temetkezési egyesület elnöke.

— Nem új dolog az a törekvés, amely a kérdéses szakaszban megnyilvánul, hogy t. i. egységesíteni akarják a munkás betegsegélyezést és megszüntetni a magánegyleteket. De kimondták már illetékes helyen, hogy a husz évnél tovább fennálló egyletek működését nem szüntetik be. Már pedig a mi egyletünk 30 év óta működik és nem azért takarított meg jótékonyág gyakorlása mellett is 70 000 koronát, hogy most az államnak szolgáltatassur.

Rosmanith Albert,

az Aradi iparosok első betegsegítő és temetkezési egyletének elnöke:

— A miniszter csak nemrégén hagyta helyben módosított alapszabályainkat és nem is értenék, ha a mi kifogástalanul dolgozó egyletünk működését önkényileg megszüntetnék. Ha a kormány a magyar iparért és iparosságért valamit tenni akar, vegye revízió alá az ipartörvényeket, de ne vessen gátat olyan iparost támogató egyleteknek, amelyek évtizedek óta megelégedésre szolgálják a betegsegélyezés ügyét.

Steigerwald Alajost az ipartestületi és Wadowsky Gusztávot, a kereskedő ifjak betegsegélyző egyletének elnökét nem kérdeztük meg a javaslatra vonatkozó nézetük dolgában, mert mindkettő fűrdőhelyen van.

HIREK.

A legujabb régiség.

Arad, augusztus 25.

A hivatalos lap: a komolyságok komolysága. A mi abban foglaltatik: komolyan kell venni, még ha humorosan hangzik is. Mert a mint a legkomolyabb emberrel, a hivatalos lappal is megesik, — hogy nevette.

Hát az ember nem tudja, hogy a komoly, vagy a humoros oldaláról olvasva az öreg *Budapesti Közlönyt*, a mint a mai számban „A Magyar Nemzeti Muzzeumi gyűjteménytárainak folyó évi július havi gyarapodásáról” szóló kimutatást nézi. Ebben a kimutatásban ugyanis egyebek között ezek is foglaltatnak.

II. RÉGISÉGTÁR.

B) Ajándékok:

2. *Weinwurm Antal* egy tulipán-jelvényt,
3. *Gohl Ödön Tilly emlékére* és egy tulipán-jelvényt — ajándékozott.

Nos, nem humoros ez? Valaki a Muzzeumnak egy tulipán-jelvényt ajánl; ki hitte volna, hogy ez muzeumi nevezetesség? S a mi egyenesen klasszikus: a Muzzeum ezt a — régiségtárba sorozza, a római bronzgyűrűk, az avar fegyverek és a kelta cserépedények közé! . . .

Es mégis, kissé elmélkedve, úgy látszik, hogy nem olyan humoros a dolog. A Nemzeti Muzzeum semmit se tesz ok nélkül, s úgy látszik, ennek is meg van a belső jelentősége. Hát nem régiség a tulipán? Hiszen már nem is emlékezünk a föllobbanásra, a mely ezt a külföld ellen való védekezés szimbolumává, fegyverévé tette. Az iparpártolásra teljesen megfeledeztünk, fürdőzni meg Oetzbe, Ischlbe megyünk. Elvirágozott, céljavesztett a tulipán; a jelennek már nem jelent semmit, — a muzeumba vele, a múlt emlékei közé. S amikor Ausztriából hetvenhárom millió koronával több árut hoznak be, mint azelőtt, — akkor a tulipán már a régiségtárba való, egy sorba az avar fegyverekkel és a hun cseréptalakkal!

S a muzeumban, a régiségeket kedvelő tudósok és tanárjelöltek előtt beszéljen a tulipán a szép multról, — magyar lelkesedésről, — papiroslángról, — csalódásokról . . .

— **Kossuth Ferenc utazása.** *Budapest* ről táviratozzák: *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter nem tegnap, mint tévesen jelentették, hanem ma délután 1 óra 40 perckor érkezett meg Budapestre. A nyugati pályaudvaron *Sztérenyi* József államtitkár, *Steiner* Ferenc országgyűlési képviselő és *Daróczy* Rezső államfőnök jelentek meg a miniszter fogadására, aki több ízben mosolyogva mondta, hogy nagyon jól érzi magát, majd a közönség zajos éjenzése közben kocsibaült és lakására hajtattott. *Kossuth* holnap reggel 9 óra 40 perckor Herkulesfürdőre utazik.

— **Uj államtitkár.** A hir nem új; csak a kinevezés ténye új, amennyiben a mai hivatalos lap közli a kinevezést. A király *Apponyi* Albert gróf előterjesztésére kine-

vezte *Tóth* Jánost, a képviselőház háznapját és a függetlenségi párt alelnökét vallás- és közoktatásügyi államtitkárrá. *Tóth* János természetesen politikai államtitkár lesz és így a kultuszminisztérium az egyetlen, melynek minisztere is, államtitkára is a függetlenségi pártból került ki.

— **Lajos napja.** A Kossuth asztaltársaság méltó módon ünnepelte meg ma este *Kossuth* Lajos holnapi nevenapját. Az ünnepély a Jópásztorhoz címzett vendéglő kerthelyiségében folyt le nagy érdeklődés mellett. Az ünnepélyt a Vasutasok Országos Szövetsége aradi fiókjának énekkara nyitotta meg a Hymnusz elének-lésével, *Seikszay* Antal karnagy vezetésével. Majd *Nagy* Kálmán elnök emelkedett szó-lásra és feloivasta *Barabás* Bólának a társasághoz intézett levelét. A nagy tisztelettel fogadott levél felolvasása után *Mehos* Ágoston gyönyörű ünnepi ódája következett, amelyet a szerző szavalt el, úgy a költemény, mint az előadás nagy hatást keltett. Majd ünnepi beszéd következett. Az ünnepély a szózat elenkésével ért véget. Az ünnepélyt vacsora követte, amelyen számos felkőszöntő hangzott el. — Nagyobb szabású ünnepélyt rendeztek még a magyarvárosi asztaltársaság és az agg honvédek asztaltársasága. Ez utóbbi két helyen megjelent *Müller* Karoly Aradváros országgyűlési képviselője, akit meleg ünnepiásban részesítettek.

— **A miniszterelnök Temesmegyében.** *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnök tegnap Temesváron át birtokára, Kópodiára utazott. A miniszterelnök kíséretében volt sógora, *Molnár* Viktor dr. főrendiházi tag aki tegnap Temesvárott időzött. *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnök rövid ideig fog Klopodián időzni, ahonnan visszatér Budapestre.

— **A Wolafka-hagyaték árverése.** *Debrecen*-ből táviratozzák: Néhány *Wolafka* Nándor felszentelt püspök, debreceni plébános hagyatékára tegnap tartották meg a bírójárverést a plebánián. A szokatlan dolog nagyon sok kíváncsi embert csodított a plebániára, ahol elárverezték az értékes könyvtárat, a butorokat, a lovakat és a pincében talált finom borokat. Az árverés egész estig tartott, az ingóságok eladásából azonban a 95000 korona adósságnak csak igen kevés része térül meg.

— **Egy színész halála.** Budapestről táviratozzák *Hunyadi* Margit, a Vigaszínház ismert nevű művésznője, ma reggel Budapestre meghalt.

— **Súlyos baleset egy végrehajtásnál.** *Lőcséről* táviratozzák: Tegnap egy végrehajtás foganatosítása közben végtelen baleset történt. Amikor *Jäger* Ferenc tanár lakásán a bírósági kiküldött végrehajtást vezetett, a melléje rendelt bírósági napidíjas az íróasztalon levő revolvert forgatta. A végrehajtó figyelmeztette a díjnokot, hogy a revolver töltve van, de a figyelmeztetés már késő volt, mert a revolver abban a pillanatban eldőlt és a golyó *Friedländer* Mór dr. ügyvédet mellén találta. A golyó a tüdőbe fúródott, a második és harmadik borda között, magával rántva a ruha fosiányokat is. *Friedländer* dr. sebesülése életveszélyes. A városban általános a részvét a fiatal ügyvéd iránt, aki csak ez évben nyitotta meg irodáját.

— **Véres sztrájk.** *Nürnberg* ből táviratozzák: Az *Union* motorgyár sztrájkoló munkásai tegnapelőtt és tegnap kihágásokat követtek el, melyeknek következtében a rendőrségnek kellett közbelépni. A sztrájkolók üvegeket, poharakat és köveket dobtak a rendőrségre, a mely fegyverét használta és mintegy 30 személyt meg-

sebesített. Több rendőr is megsebesült. Éjjel fél 1 óra felé a rendőrség elzárta azt az utat, a melyen a gyártelep van.

Később jelentik: 10 rendőr kődobások és kérésök következtében súlyosan megsebesült. Néhány rendőr egyenruháját teljesen szétszakították. A súlyosan sebesült rendzavarókat a kórházba szállították. Számosan vannak azonban olyanok, kik nem állnak orvosi kezelés alatt. A rendőrség letartóztatott egy 19 éves egyént, a ki egy vendéglőből revolverrel ráított egy rendőrré.

— **A kubai fölkelés.** *Havanna*-ból táviratozzák: A felkelés sikereitől függ, vajjon *Guerre* felkelő vezérnek sikerül-e *Pinar del Rio* városát bevenni. A felkelők már több, a várostól dél-nyugatra fekvő pontot bevettek. *Havanna* kerületben nyugalom uralkodik. *Santa-Clara* kerületben a kormány csapatai szétszórták a felkelőket. A *Guerre* kíséretében levő tudósító beszéli, hogy *Guerre* csapata 2000 embernél többől áll, kiket a mezei lakosság rokonszenve kísér. A felkelőknek azonban nincsen elég lőszerük, hogy *Pinar del Rio*t bevegék, vagy pedig hosszabb küzdelmet folytathassanak.

Newyork-ból jelentik: *Bell* tábornok meglátogatta *Roosevelt* elnököt *Osterboyan*, értekezett vele a kubai helyzetről és megbeszélte azt a kérdést, hogyan kellene eljárni abban az esetben, ha szükségessé válnék az Egyesült-Államok beavatkozása. A *Newyorki-kubai* gyarmat tagjai kérvényt intéztek az elnökhöz, melyben beavatkozásra kórik. A kérvény utal arra, hogy a Kuba szigetén szeptemberben megejtett választások alkalmával csalásokat követtek el. *Talona* elnök egyáltalán nem valami nagy népszerűségnek örvendő.

— **Változások az egyházmegyében.** *Németh* József püspöki helynök *Mátyás* Béla kislitói káplánt hasonló minőségben *Kistelekre* és *Márfy* József kisteleki káplánt adminisztrátori minőségben *Csanádpalotára* helyezte át.

— **Egy elmaradt pohárköszöntő.** A *Szeged és Vidéke* Irj: Vasárnap délután az iparpártoló kongresszus vendégeinek tiszteletére díszebédet ad a város a *Kass-vigadóban*. És amint ez szokás, a dikciók sorrendjét is megtervezték. Míg az volt a megállapodás, hogy *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszterre is mondanak felkőszöntőt, melynek tartására *László* Gyula kir. tanácsost kérték föl. Ma aztán az a meglepetés érte *László* Gyulát, hogy a *Kossuth* egészségére üritendő hivatalos poharat kivették a kombinációból. *Kossuth*ot csak en gros fogják éltetni, amennyiben az egész kormányra csak egy közös dikció jut. Az első felkőszöntőt dr. *László* György polgármester mondja a királyra, aztán jön dr. *Gaál* Endre tanácsnok pohárköszöntője a kormányra. A *Kossuth* Ferencről való külön megemlékezést azonban el akarja ejteni a rendező-bizottság azzal az indoklással, hogy ugyanis sok lesz a dikció. Tény, hogy Angliában a minimumra redukálták már a fehér asztalnál való beszédeket, sőt előfordult, hogy a lord mayor ebédjén a vendégek fölkerettek, hogy nyomtatásban tegyék asztalra mondatjukat, de ne beszéljenek; mink azonban még nem tartunk ott, ahol az angolok és ha már egyáltalában dikciózunk, furcsa dolog, hogy egy specialiter ipari kongresszus alkalmával a kereskedelmi miniszterre nem akarnak hivatalosan gondolni. Oka-foka bizonyára van ennek a dolognak. Valószínű azonban, hogy ha eljött volna *Kossuth* Szegedre, okvetlenül fölkeresték volna. Ezzel nem akarunk arra célozni, mintha távolléte miatt maradna el a pohárköszöntő.

— **A sjöld tanfolyam bezárása.** Ma délelőtt 9 órakor zárták be a sjöld tanfolyamot, melyen *Ferdinándy* Károly dr. miniszteri tanácsos és

Péterffy Ferenc a gazdasági szakiskolák főigazgatója volt jelen, mint miniszteri kiküldött. Az ünnepség során elsőnek **Guttenberg Pál** beszélt; elbucszott a tanítóktól és kérte őket, hogy az itt tanultakat falujukban és községeikben terjesszék. Utána **Korom József** aradi tanító köszönetet mondott a tanítók nevében az odai vezetőzésért és tanításért és **Ferdinándyt** kérte, hogy **Apponyi** és **Darányi** minisztereknek a tanfolyam létesítéseért a tanítók köszönetét fejezze ki. **Ferdinándy** néhány szóval válaszolt örömet; fejezi ki azért az édeklődésért, melyet a tanítók a tanfolyam iránt mutattak. Majd **Péterffy** szólott a tanítókhöz, kikie az a feladat vár, hogy a népet munkára szoktassák. Üdvözlé a tanítóságot, mint a jövő nagy Magyarország apostolát. Végül **Láng Mihály**, aki a tanítókat az intézetben vendégül látta, arra kéri őket, hogy ne feledkezzenek meg az itt tanultakról. Az ünnepség után **Láng** megvendégelte a miniszteri kiküldötteket, **Guttenberg** igazgatót és **Lohr** Lajos szaktanárt. Majd a város nevezettségét tekintették meg. A miniszteri kiküldöttek ma délután a 4 órai gyorsvonattal visszautaztak **Budapestre**. Az ünnepségen városunk notabilitásai és nagyszámú közönség vett részt.

— **Keresnek egy betörőt.** A nagyhalmágyi csendőrség táviratilag értesítette az összes rendőrségeket, hogy **Kozsa** János ottani nagybirtokos szolgálja, **Kazan Setojka** Pista betörést követett el és több száz korona értékű ékszereket magához véve, **Budapestre** szökött. A rendőrség megtette a szükséges intézkedéseket.

— **Osszeütközött vonatok.** Tegnapelőtt este nagy és könnyen tragikussá válható baleset történt a Kolozsvárról Nagyvárad felé robogó személyszállító vonattal. A vonat tele volt utasokkal. A mint a közlekedő **Brátka** állomáshoz ért a vonat, hirtelen óriási zökkenés akasztotta meg utjában. Az történt ugyanis, hogy a személyvonat mozdonya az állomás előtt összeütközött egy tehervonattal, amely a közvetlenül mellette lévő, de azidőszert tilos sínpáron jött szembe. És az a szerencse, hogy csak a melléte való sínpárra került és nem arra, amelyiken a személyvonat jött, ámbar ez éppen olyan könnyen megtörténhetett volna. A karamból oly erős volt, hogy a személyvonat abban a pillanatban kisiklott. A személyvonatot zsufolásig megtöltött utasok között *leírhatatlan rémület és pánik* keletkezett erre. Az emberek fejüket vesztve ugráltak le a kupékból és rettegve kuttatták, ki járt szerencsétlenül. Egy szegény vasúti málházó: **Farkas** József eszméletlenül maradt két kocsi között. *Kitörött a bal lába.* Többben kisebb zúzódást szenvedtek az utasok között. Nyolc vasúti kocsi pedig annyira összetört, hogy teljesen hasznavehetetlené vált. Egy teljes órahosszat fáradoztak a baleset után a vasúti munkások, míg helyreállították a pályát és a személyvonatot tovább mehetett Nagyvárad felé. A vonat ötven percnyi késéssel érkezett meg este fél tizenkét órakor. Az értesített mentők a súlyosan megsérült **Farkas** József málházót beszállították a várad közpórházba. A szerencsétlenség hibás váltóállítás folytán történt. A vizsgálat megindult annak kiderítésére, hogy kit terhel a felelősség a balesetért.

— **A hatókrós automobil.** Hatvany Deutch József, az ismert budapesti króznak érdekes kalandja volt az alföldön. Jóbarátja, **Königswartler** Herman báró látogatására vágatott le Csabaországba. Az ördögmasinán el is jutott minden baj nélkül Békésszentandrásig. Ott azután fura dolog történt vele. A község határára ugyanis most építettek hidat a Körösre. Amíg a hid elkészül, töltést vernek át a folyó medrén, de ezt a töltést a minapi kiadós esők

olyan ragadós degetté áztatták, hogy amikor az automobil rászaladt, a bennülők legkínosabb megletetésére a kerekek egyszerbe elmerültek a habarcsban. A gép természetesen megtagadta a szolgálatot, a milliomosnak pedig nem volt más mit tennie, ki kellett szállni a kényelmes párnák közül, míg sofőrje elment igavonó jószágokért. Végre egyik közeli uradalomból hat ökröt kerítettek s így vontatták ki a sártengerből a póruljárt ördögszekeret, ami most nagy mulatságra szolgál a környék népének.

— **Gyermekgyilkos cselédleány.** A budapesti rendőrség letartóztatta **Biro** Anna 26 éves cselédet, aki nemrégiben néhány hetes csecsemőt az **Ólt** vízbe dobta. A leány belsmeri tettét, de azzal védekezett, hogy **Budapestre** való utaztában a csecsemő a vonaton meghalt. O tehát csak a holttestét dobta a vízbe.

— **Zsaroló álhirlapíró.** A budapesti rendőrség letartóztatta zsarolás miatt **Adorján** Marcell 39 éves állítólagos hírlapíró. Ez a munkátalan szélhámos beállított a napokban **Goldschchein** Jenő magánhivatalnok **Ó** utca 12. számú lakásába, ahol megfenyegette **Goldschchein** t, hogyha nem fizet, a családjáról botrányos dolgok fognak megjelenni a napilapokban. **Goldschchein** látszólag belement az ügyletbe. Találkát adott a zsarolónak a **Páris** kávéházba, közben pedig értesítette a rendőrséget. A rendőrség részéről két detektív ment ki a kávéházba, ahol megjelent **Adorján** Marcell is. **Goldschchein** itt 60 koronát adott át **Adorján**nak. Amikor a zsaroló átvette a pénzt, előléptek a detektívek és letartóztatták. **Adorján** a titkos rozdőrök váratlan megjelenéséről annyira megijedt, hogy elhajította a pénzt. A zsaroló már rosvott multu ember. Különböző büncselekmények miatt már többször volt büntetve.

— **Gyilkos határőr.** **Marosvásárhely**-ről jelentik: Tegnap **Farcádi** István mezősámsondi határőr agyonlőtte **Vajda** Ferenc parasztagdát. **Farcádi** tettét véletlen balesetnek állítja. Gyanu alapján azonban, mert régi haragosa volt **Vajdának**, letartóztatták.

— **Köszönetnyilvánítás.** A nyomdászak egylet által az augusztus 5 én rendezett jótékony célú nyári táncestélyen többen felülfizettek, melyért ezúton fejezi ki hálás köszönetét a rendezőség. Felülfizettek a következők: **Aradcsanádi** gazd. takarékpénztár 25.— **Aradi** polgári takarékpénztár r. t. 10.— **Victoria** takarékpénztár, mint szövetséges 10.— **Gróf Károlyi** Gyula 10.— **Weitzer** János gép-wagongyár és vasöntőde r. t. 10.— **Boros** János 6.— **Képpich** Zsigmond 6.— **Schliffert** József 5.— **Kopár** Ferenc 5.— **Neulinger** Andor 5.— **Institoris** Kálmán 4.— **Fischer** József 4.— **Lisinszky** Lajos 4.— **Herczeg** Gábor 2 40.— **Zima** Tibor 2.— **Schwartz** Márton 2.— **Weisz** Félix 2.— **Scheid** Henriette 2.— **Szűcs** Mihály 1.— **Bisán** Gyula 1.— **N. R.** 1.— **Spielberger** Lajos 1.— **Karczag** Jenő —.80.

— **Modern ujjítások.** Párnap előtt említettük, hogy **Kossak** József udv. fényképész utóda hazaérkezett külföldi tanulmányutjáról. A fényképezési cég ma már közszemlére állította az **Acél Péter** utca és a **Deák** Ferenc utca sarkán levő épületben az első érdekes képcsoportot. A képcsoport nagy művészettel van apró gyermekek fényképeiből összeállítva. Hogy a cég a gyermekfényképezést terén a legjobbat produkálja, azt a szülők elismerése is bizonyítja. A jóhírnevű műltézetet egyébként olcsó árai és a képek szép kiállítása is ajánlja.

— **Az apját megverte.** **Floreán** Stefan kerülősi földmivest **Stefán** nevű fia a napokban úgy megverte, hogy **Floreán** a szenvedett sérülések következtében ma meghalt. Az aradi ügyesség megindította a vizsgálatot a brutális fiu ellen. Az apa holttestét holnap felboncolják.

— **Magyar név.** **Gross** Odön kevermesi illetőségű budapesti lakos **Török**-re, kiskorú **Lusztbader** Sándor, **Esztli**, **Lipót** és **Jován** kurticai illetőségű aradi lakosok **László**-ra, **Zsúkov** István csanádpalotai

lakos és gyermekei **Zöldi**-re magyarosították a belügyminiszter engedélyével családnevüket.

— **Elektro Blaskop.** Egy érdekes alkotás áll néhány nap óta a **Boczkó** u'ca végén. Modern, elegáns sátor tésék képzelni, a melynek a gyakorta változó idő viszontagságai sem ártanak. Pompás képekkel mulattatja a nézőpublikomot, a mely nem győzi eléggé dicérci a képek tisztaságát, valamint azt a tökélyt, a melyet a mozgófényképek bemutatásánál tapasztalunk. A képeket hirdetésli rovatunk jelzi időről-időre.

— **Birtokcs-re.** Az aradi kir. törvényszék te lelkönyvében az elmúlt héten a következő tulajdonjogi változásokat jegyezték fel: **Buvár** Mihály és neje **Igaz** Erzsébet eladják az aradi 6208. sz. tjkvben felvett szántót 2850 k-ért **Burnácz** Milán, **Burnácz** Sebők és neje **Neczin** Mikának. — **Orász** Miklós eladja az aradi 2087. sz. tjkvben felvett **Illés**-utca 101. sz. házat 3300 k-rt **Jaszlits** Alajos és neje **Gerger** Anna Máriának. **Schinck** Antal eladja az aradi 606. sz. tjkvben felvett **Csikó** Gergely-u. 10. sz. házat 1600 k-ért **Stolz** Nándorné **Boros** Szidoniának. — **Vaganek** Ferenc és neje **Igaz** Ágnes eladják az aradi 4397. sz. tjkvben felvett szántót 1180 k-ért **Rozenbajger** András és neje **Szűcs** Juliannának. — **Benkő** Gyula eladja az aradi 6685. sz. tjkvben felvett **Demeter** utca 90. b. sz. házat 12000 k-ért **Tribus** Antalnak. — **Agoston** Bálint és neje **Molnár** Mária eladják az aradi 4652. sz. tjkvben felvett **Miklós**-utca 14. a. számú házat 1400 koronáért **Kiss** Lajos és neje **Sirkó** Verának.

— **Csak jó áru kapható** **Hegedüs** Gyula kefe, pipere, illatszerek és fodrászati cikkek kereskedésében **Arad**, **Andrássy** tér 15. Valódi francia és angol illatszerek, hölgyporok, körömápoló szerkek, manicure garnitúrák, francia különlegességek és mindennemű gummiáruk nagy választékban. 212

— **Szolid és divatos selyem** és bársony szövetek gyermekeknek, vagy blousoknak, úgy ünnepi ajándékok szükségleténél figyelembe ajánljuk lapunk 15. oldalán **Schweitzer & Co** **Luzern** (Schweiz) világhírű selyem szövet export cég hirdetését.

— **Rekedtség és katarrus** **Rekedtség**nél és könnyű torokgyulladásnál a legjobb gurgulázó szer a **Kaiser Borax**. Ha orrkatarrusnál egy kis langyos vizet **Kaiser Borax** zsal néhány másodpercig felszipantva tartunk, úgy rövid idő alatt javulást tapasztalunk, és ismétlés esetén a betegség el is mulik.

— **Az érdeklődők szives figyelmét** felhívjuk **Németh** Jánosné urnó hirdetésére, kinek kiváló jó szabászati iskolája van a **Weitzer** János utcában. Ezen mint a rajziskola, intelligens hölgyek részére tartatik, ahol mindenki csekély díjazás mellett a női ruha szabászatot elsajátíthatja.

— **Itt az iskolaév és az őszi szezon** **Felhívjuk** a közönség figyelmét **Fischer** Simonnak, a Nagy áruház tulajdonosának lapunk mai számában közzétett árjegyzékére, amely kimerítően közli az áruháznak szenzációsan olcsó árait.

— **Gramofonhangverseny** **Lukics** Sándor Szabadságtéri vendéglőjében egy hatalmas gramofon mulattatja tegnap óta a vendégeket. A gramofon kétszáz különböző zene- és énekszámot és kacagtató humoros jeleneteket ad elő. A jó hírnevű és szolid-sá:aról ismert vendéglő összes vendégei szabadon rendelkezhetnek a gramofonnal, amely szép élvezetet nyújt a hallgatónak.

— **Bolhák, svabok, poloskák** legbiztosabb pusztító szere **Vojtek** és **Weisz**nél **Aradon**. 112

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

B. IIIa. A Gyermekvédő egyesület képviselői számára még lehet képet küldeni. Forduljon erre nézve **Hunyár** Algernonhoz, az aradi Fehér Kereszt gyermekvédő egyesület titkárához. (Mogyeháza.)

H. N **Arad** Igazat ír, de ezt már többször megírták. Az ügy most úgy se lenne aktuális.

— **Közölhetetlen.** Barango'ások Erdélyben. — A pályaválasztás tizenkettedik órája. — **Abe** árd szerencséseje. — **Nyári** éjjel.

A betörők királya.

(A simándi tolvajtás.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 25

Alig van nagyobb város az országban, amelynek rendőrsége előtt nem volna ismeretes **Hallabár Péter**.

A derék férfi végigjárta az egész országot. Tanulmányokat tett mindenütt és különös érdeklődésével tüntetve ki az ékszerüzleteket.

A rendőrség azonban nem tudta méltatni Hallabár tudományos kísérletét és átlag minden négy hónapban egyszer letartóztatta. Hallabár azonban — szívós akaratú, tudomány-szomjas ember lévén — nem törték meg az apróbb fogházbüntetéseket és folytatta tanulmányait.

Mintegy hét év előtt Nagyváradra helyezte át a főhadiszállását. Jódarábig eredményesen, szerencsével működött, anélkül, hogy működése a rendőrségnek is feltűnt volna.

Egyszer azonban — éjjel — a rendőrség megcsipte, amint jobb ügyhöz méltó tuzgalmal feszegette egy üzletnek az ajtaját. Amikor látta, hogy észrevették, ész nélkül futni kezdett. A rendőrök utána. Erre Hallabár elhatározta, hogy sommás uton végez a rendőrökkel. Előráutotta a pisztyolyát és azt többször rácsattotta az üldözőkre. Három rendőrt súlyosan megsebesített a golyója; a negyedik azonban sértetlen maradt és letartóztatta.

A nagyváradi törvényszék e tettért hat évi fogságra ítélte. Egy év előtt szabadult ki a fogházból és folytatni kezdte az életét ott, ahol az elcsukátása előtt abba hagyta.

Tegnap délután Temesvárra ment — ma nőverezni. A pályaudvar közelében azonban egy temesvári rendőr felismerte és letartóztatta. Bekísérte a rendőrségre, ahonnan azonnal vallatás alá vették. Hallabár e óadta, hogy **Aradról jött** a rendőrségről rögtön telefonáltak az aradi rendőrséghez és onnan az a válasz érkezett, hogy az aradmegyei **Simánd** községben egy ember feljelentést tett, hogy 600 koronát loptak tőle és tekintettel, hogy Hallabár néhány nap előtt Simándon járt, a rendőrségnek erős a gyanuja, hogy ő volt a tolvaj.

E hírre kikutatták Hallabárt és tényleg megtalálták nála az elűnt 600 koronát. Hallabár eleinte kétségbeesetten tagadott mindent, utóbb azonban belátta, hogy ugyis hiába való minden tagadás és bevallotta, hogy valóban ő lopta el a 600 koronát. Átkísérték az ügyész-ség fogházába.

TANÜGY.

Beiratás a felsőbb leányiskolában.

Az Aradvárosa által segélyezett nyilvánosági joggal felruházott, internátussal kapcsolatos magán felsőbb leányiskolában I. évi szeptember hó elsején, az első, második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztály nyílik meg. A felsőbb leányiskola első osztályába felvételenek azok a tanulók, kik az elemi iskola negyedik osztályát sikerrel végezték, vagy felvételi vizsgát tesznek és ezen megfélelnek. A többi osztályba felvehető a tanuló, ha előző osztályu bizonyítványt mutat fel, vagy felvételi vizsgálaton megfelel.

Az iskola saját külön díszes, tágas épületben van elhelyezve, amelyet Aradvárosa emelt az intézet részére. Az épület a Hasszinger-ut-

cai leányiskola belső udvarl részén van, homlokzata a Rákóczi-utca felé nyílik. Bejárat a városi leányiskola elkerülésével a belső udvaron, vagy a Rákóczi utcai kapun jobbra a kapualjban.

A tandíj beíratási és minden egyéb díjjal együtt évi száznegyven (140) korona. A kívülről jövő és jött ötödik és hatodik osztálybeli növendékek, vagyis azok, kik nem az intézetben végezték a negyedik osztályt, évi kétszáz (200) korona tandíjat fizetnek és tíz (10) korona beíratási díjat, de ez összegben befoglalatik minden, u. m. a latin, kézimunka, rajz, torna és a rendkívüli francia nyelv óráinak díja is. A megállapított 140, illetőleg 210 koronán kivüla szülőt semmiféle egyéb díj nem terheli. A tandíj havi részletekben is fizethető.

Ambár a felsőbb leányiskola csakis általános műveltséget nyújt, a hatodik osztályt végzett tanulók mégis következőkre vannak jogosítva:

a) a latin nyelvből teendő vizsgálat mellett felléphetnek a gimnázium hetedik osztályába;

b) felléphetnek a tanítóképző harmadik évfolyamába.

Az intézettel kapcsolatos internátusban az évi ellátási díj 600 korona, zeneoktatás 120 korona. Az internátus vezetője özv. Sváby Pálné Turcsányi Gizella. (Lakik: Hasszinger u. 5, Tenner-ház.)

Az internátusban különös súly esik a növendékek szellemi és testi gondozására s az idegen nyelvi (német és francia nyelvi) tárgyalásra.

A beírások szeptember hó 1., 2., 3. és 4. én lesznek az intézet igazgatói irodájában délelőtt 10—12, délután 4—6 óráig.

Közelebbi felvilágosítással személyesen vagy levélleg készséggel szolgál az igazgató. Található augusztus 22 ikétől fogva naponként délelőtt 10—12 óráig a felsőbb leányiskolában.

Lakása: **László Vilmos** u. 8., II. emelet, Földes-ház.

(—) Évnyitó az aradi tanítóképzőben. Az aradi állami tanítóképzőben az iskolai év a következő sorrendben kezdődik: Augusztus hó 31. én délelőtt 8 órakor alakuló gyűlés. Szeptember 2-én az első éves tanulók egészségi állapotának és zenei hallásának megvizsgálása. Szeptember 3. én az első éves növendékek beírása. Szeptember 4. én javító és külömbözetli vizsgálatok. Szeptember 5-én a II., III. és IV. éves növendékek beírása. A vizsgálatok és beírások mindig d. e. 8 órakor kezdődnek. A gyak. isk. beírások szept. 5-én d. e. 9 órakor kezdődnek. Szeptember 6. én megnyitjuk az iskolai évet s a tanítások is akkor kezdődnek. Az intézet igazgatósága.

(—) Tanügyi kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Novák Róza okleveles középiskolai tanárt, az aradi felsőbb leányiskola volt tanárát a békéscsabai állami felsőbb leányiskolához tanárrá nevezte ki; Patko Imre okleveles tanítót a talpai állami elemi iskolához rendes tanítónak nevezte ki.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Kis kutya — nagy kutya. Ez év április havában valóságos guerilla harc dühöngött a budapesti Dálnok-utca egyik bérpalotájában. A lakók lefutottak az udvarra, egymásnak estek, ütötték-verték egymást s mind e nagy háboruságnak egy kis kutya volt az okozója. Évek óta lakott már a házban **Feiler** Mariska francia nyelvtanítónő, akinek egyetlen öröme — egy torzonborz szőrű, harapós kis juhászkutya volt. A tanítónő annyira elkényeztette az állatot, hogy az legalább is rattlernek képzelte magát. Folyton ugatott és állandó réme lett a háznak. Április 12 ikén egy örízetlen pillanatban kiszaladt az udvarra s beleharapott Szabó Mihály

viceházmester lábikrájába. Ez dühében a kezében volt seprővel ráütött a kutyára, mire az éktelen visítást csapott. A lármára kiszaladt **Feiler** kisasszony s amikor ez látta, hogy kutyája féllábára sántít, rárohant a vicére s agyba-főbe verte. Csakhamar kirohantak a lakók is s a ház népe két táborra oszlott. Egyik párt ütötte a másikat, úgy hogy a háboruban majdnem mindenki megsebesült. A viceházmester becsületsértésért feljelentette a tanítónőt, akinek ügyét ma tárgyalta a büntető járásbíró.

Erdemes volt egy kutyáért ilyen kellemetlenségbe jutni? — kérdezte a vádlottnőtől a bíró.

Kérem, ez a kutya, nem közönséges kutya. Megesett a szívem rajta, amikor fájdalomában vonított.

— De azéri mégsem kellett volna megvernie a házmestert.

— Kérem ez egy nagy kutya, mindenkinek volt már baja vele, — védekezett a vádlottnő, akit a bíró, figyelemmel az enyhítő körményekre, husz korona pénzbüntetésre ítél el.

§ **Frauentienst vor Gottesdienst.** Ennek az évnek március havában nagy botrány volt a Boros Béni-téren. **Hartmann** Samu aradi fűszerkereskedő egy összeszólalkozásból kifolyólag megverte **Kristóf** György borbély feleségét, aki a verés következtében súlyosabb sérüléseket szenvedett. **Kristófné** rögtön látleletet vettett fel és feljelentette **Hartmant** súlyos testi sértésért az aradi törvényszéknél. Ma lett volna az ügy tárgyalása **Bittó** József elnöklété alatt, de minthogy **Hartmann** nem jelent meg, a bíróság a tárgyalást elhalasztotta.

IDEGENEK ARADON.

— Augusztus 25. —

Központi szálloda. Huchthausen Vilmos magánzó Budapest. — Grünberger Mór utazó Budapest. — Erős Ede igazgató Budapest. — Wendaner Róbert utazó Budapest. — Komlós Gyula utazó Budapest. — Springer József utazó Makó. — László László orsz. képvis. Nagyvárad. — Pády Aladár festőművész Budapest. — Dárdai N. titkár Budapest. — Turansky Tivadar birtokos Ungvár. — Kabody Károly főmérnök Budapest. — Kraul Gyula technikus Budapest. — Lengár Mór magánzó Budapest. — Szvoboda József magánzó Budapest. — Prokop Gyula igazgató Kevermes. — Kóri Ferenc utazó Budapest.

Pannonia szálloda. Bergl Géza utazó Mezőhegyes. — Falk Antal utazó Debrecen. — Potován István hivatalnok Debrecen. — Dragon György ügyvédjelölt Lippa. — Koniesz János ügyvédjelölt Lippa. — Bartha István tanár Szeged. — Preveaux Rezső százados Temesvár. — Budai Zsigmond jegyző és családja Vadad. — Nádassy Marista magánzó Budapest. — Ungár József kereskedő Pécska.

Gabonauzeti hetiszemle.

— Az Aradi Közlöny tudóstíjójától. —

Arad, augusztus 25.

A pár napig tartó esőzést meleg idő követte, mely aztán állandósult és lehetővé tette, hogy ott, ahol a cséplést be nem fejezték, avagy még meg sem kezdték, folyamatba tegyék.

Az eredmény felől csak megelégedett véleményt hallani, míg az árak felől már nem így nyilatkoznak s jobb árak reményében — mivel a mai árakat alacsonyoknak tartják, — várakozó állápontra helyezkednek. (S. H.)

NIGA JÁNOS

műépítész irodája

ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-UT 1. SZ.
(a városházzal szemben.)

Efogat a magas építés körébe tartozó és mindennemű

irodai munkálatot,

um. tervek, tervezetek, költségjegyzékek elkészítését, művezetés, elszámolás, felülvizsgálat végzését.

Építészeti és mérnöki ügyekben felvilágosítással szolgál.

Vázlatteveket **díjmentesen küld.**

Vásároljon Svájci selymet.

Kérjen mintát fekete, fehér, vagy színes újdonságainkról, méterenkint 1 kor. 15 fillértől 18 koronáig. 3951

Különlegesség: Selyemszövet látogató, menyasszonyi, bál és utcai ruhára és bluzra, ugyiszintén hálásra stb.

Mi csak jóállással megbízható selyemszövetet adunk el direkt magánfeleknek, vám- és portómentesen a lakásba szállítva. 3773

Schweizer & Co. Luzern U. 51. (Schweiz)

Selyemkélme kivitel. — Kir. udv. szállítók.

CSARNOK.

Márta.

— Egy mizantróp levelestárából. —

Irtja: Hajdu Gyula.

(Vége.)

Maga nem kérte, amit nem tudtam volna megtagadni és én fellélegzeltem. Örültem, nagyon örültem. Gyenge, végtelenül gyenge voltam, hogy családommal nem tudtam más szaktitást találni, mint a férjhezmenést, de a végelgyengülés görcsös erőfeszítésével tört elő szerelmem, melyet még inkább növelt az a lemondó megvetés, melyre érdemtelennel éreztem magamat és növelte az a hideg szomorúság, mely megán erőt vett. Nem volt bucsuszava hozzám, merev hidegséggel távozott. És midőn most azt írja: „Nem bucsuztam, hát üdvözölnöm sem kell, mikor újra jelentkezem“, higgye meg, nem találta el a hangot, mely most a szívembe visz. Akkor a maga hideg szomorúsága szerelmemet növelte, most bizonyos fáradt szomorúságot ébreszt bennem is.

Aztán férjhez mentem... Megismertem azt a temetőt, melyet egy idegen férfi karjal közt lehetni fel. Mert hiába kényszerített a házassági eskü azok közé a karok közé, azért idegen maradt az a férfi. Mit volt mit tennem, eltemetkeztem a temetőbe. Odaadtam neki magamat. És megundorodtam magamtól és megundorodtam a férfitől, aki engem így elfogadott. Mit éreztem ekkor, hiába kutatna, azt hiszem, semmit. Hazudnak a költők, akik azt állítják, beleőrülhet a nő ebbe a lelkiállapotba; ha beleőrül is, a házasság örülje lesz. Nem lelki megrázkódtatás ez, hanem inkább lelki elfásultság. A nemtörődömségnek az a bűnössége, mely túri, hogy átöleljen az az idegen férfi, túri, hogy csókoljon, tegyen veünk, amit akar és mindegyre a visszahatás nem a lélek fellázadása, mely eltaszítja a jogtalanul tolatkodót, hanem az epés csömör, a szív tulerhelése a fojtó keservvel, mely nem engedi meg, hogy tiltakozzunk ezen szerelem ellen. de azt sem, hogy benne részt vegyünk.

Megismertem ezt a temetőt, melynek kapujára nincs a feltámadás biztató jelszava odavésve.

Hogy ki a férjem, milyen ember a férjem, igazán felesleges itt tekintetbe venni. Egy a sok közül, aki beéri a szerelemben azzal, hogy ölelhessen, de arra a magaslatra, hol ezt az ölelést a lelkék ölelézése készteti elő nem tud emelkedni.

Es ebben a sötét képben ott lappangott, a háttérben egy még sötétebb alak, a maga alakja. És ekkor mintegy önkénytelenül ötlött eszembe valami. A szerelem szülte vágy ellenállhatatlan ösztönére hivatkozva kért, könyörgött, hogy hallgassam meg és én elutasítottam, ezinte sértődött önérzettel; ez a férfi nem hivatkozott szerelemre, legalább az én szerelemre nem és mégis nem álltam neki ellent. Most már belátom, hogy nem feleségévé tett ez a férfi, hanem elbuktatott. Hiába esküdtünk mi hűséget egymásnak, zaklatott lelkem nem érte be ezzel és én éreztem, hogy bukott nő vagyok. Valami mély szomorúság vett rajtam erőt és mindin-

kább megörlelődött bennem az a tudat, hogy magának akkor igaza volt. Nem kellett volna visszatartanom, mert — most már belátom — nem a házassági eskü teszi erkölcsössé a szerelmet, hanem a lelkek vonzódása.

De hát mindez csak elméikedés. Ha tén vissza lehetne varázsolni a régi állapotot, most ismét csak ugyanazt tenném, amit előbb tettem. Mert gyenge vagyok arra, hogy másként cselekedjem. És hogy most megtegyem, amit akkor elmulasztottam, ezt a megálázást nem tudná elviselni alapjában büszke egyéniségem. Ezért gondolkodtam, sokat gondolkodtam levele felett, mit feleljek arra. Azt írja: „A maga városába visz az utam, ha lehetne, elkeülném, de oda kell mennem. Nem tudom megállni, hogy a viszontlátást meg ne kísérssem, de tolatkodo sem akarok lenni. Alávetem tehát magam parancsának; feleljen Márta őszintén: meglátogassam e, vagy elkerüljem? Amint kívánja, úgy teszek.“

Száraz, hideg szavak ezek, de mögöttük van valami melegség, valami szenvedélyes erő. Nem látni akar csak engem, mert hisz erre nem kérne engedélyt, hanem talán mint a régi szerelemes közeledik felém és az iránt tapogatózik, hogy él-e még bennem a szerelem, melynek mása magánál már teljesen eltorzult. Mert én egy érzem, nem lehet többé tisztá a szerelem, melynek harmóniáját a lenézés, vagy éppen a megvetés már egyszer megzavarta.

Es mégis el akar jönni hozzám. Vagy azért hogy ezt a megvetést velem újra éreztesse, vagy azért, mert reméli, most kielégítő feleletet kap arra a kérdésre, melynek erkölcsi támasztéka a maga részéről már kidőlt.

Azt felelem tehát, ne jöjjön. Jól tudja, nem szeretem az uram. De mégis a felesége vagyok és el bennem a női önérzet, amely tiltakozik az ellen, hogy az a feltevés igazolást találjon. Bármenyire mélyen buktam is törvényesen hozam láncolt férfi karjai közt, ott még nem tartok, hogy a multban keressék a szerelemnek tárgyát. Van jogom a jelenhez és én egy érzem, hogy ez a jelen magában barátom nem létezik. Lenézést nem érdemelnek, szerelmet meg csak szerelemért tudnék nyújtani, azért hát ne jöjjön, mert csalatkoznék bennem, sokkal erősebb bennem a dac a multakért és erősebb bennem a jelen büszkesége, semhogy elágyulhatnék.

Gondoljon bármit rólam, szöjje tovább rólam megvetését, nem törődöm vele; keljen el, vagy gyűlöljön, nem bánt mindez, de azt a maliciát, mely leveleiből kéri és amely oly furcsa mosolyt csal ajkára, nem tűröm. Mert jogtalan. Mert azt mondja az a malicia: nem akarsz látni, mert félsz tőlem. Nem igaz, nem félek. Bármenyire hiszi is az ellenkezőt, nem félek. Feleség vagyok és bár tudom, hogy a szerelem jogán igazságosabb a szerelem, mint a forma jogán, azért nem érzem gyengének magamat. Egy bukott nő kétségbeesett ereje lobog bennem, aki megtanulta szíve marcangoló földalmának árán, hogy mily borzasztó kin a bukás, de megtanulta azt is, hogy az igaz szerelemnek jogai vannak.

Nem félek hát, mert erős vagyok, öntudatos vagyok. Es tudja mit — megdöntöttem — jöjjön el azért is, ha akarom bizonyítani, hogy nem félek. Meg fogja látni, nem volt igazságos a megvetés, ha fogja látni, hogy csalódott bennem.

Vagy, mégse... Azaz, ahogyan jobbnak látja. Jöjjön, ha igaz szerelem és nem a mult emléke hozza ide; de maradjon, ha mint világfi akarna szerelmet próbálni. Magára bízom hát. En nem döntök.

NAPIREND.

Augusztus 26. Vasárnap. Róm. kath. naptár: Zefirin. Protestáns naptár: Zefirin. — Görög-keleti naptár (augusztus 13.): Maxim. — A nap kel 5 óra 40 perckor, nyugszik 6 óra 53 perckor. Időjárás. A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött távirat szerinti, a mai napra a következő időjárás várható: Meleg, nyitárok.

A Fehér Kereszt-egyesület Ingyenes orvosi rendelőintézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3-4. Dr. Fodor József délelőtt 8-9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtt 8-9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtt 12-1 órakor.
Augusztus 27. Az aradi turista-egyesület választmányi ülése este 6 órakor (Vadászkürt)
Szeptember 2. A pankota és vidéke kereskedők egyesületének közgyűlése délután 2 1/2 órakor (Fehér Kereszt.)
Szeptember 8. A magyar szent korona országai vasszövetsége aradi kerületének népiünnepélye (Városliget.)
Szeptember 16. Evangélikus bál (Központi Szálló.)

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, augusztus 25.

Külföldi változatlan: Kihátat és vételkudv mérsékelt. Elkelet 35,000 métermáza tartott áron.
Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre	7.12—7.13
Aprilisi buza 1907-re	7.41—7.42
Rozs októberre	6.08—6.07
Zab októberre	6.45—6.46
Uj tengeri 1907-re	5.11—5.12

Zárul 6 órakor.

Buza októberre	7.13—7.14
Aprilisi buza 1907-re	7.42—7.43
Rozs októberre	6.08—6.07
Zab októberre	6.48—6.49
Uj tengeri 1907-re	5.13—5.14

Irányzat szilárd.

Zárul 6 órakor.

Osztrák hitelrészvény	868.75
Magyar hitelrészvény	806.50
Magyar koronajáradék	95.—
Osztrák-magyar államvasutí részvény	671.—
Déli vasut	181.75
Leszámitolóbank részvény	513.50
Magyar jelzálog hitelbank	517.50
Rima-Murányul vasmű részvény	575.50
Városl villamos vasut részvény	581.50
Orosz járadék	80.10
Erzsébet szanatórium sorsjegy pénzben	—
Erzsébet szanatórium sorsjegy arúban	—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Augusztus 25. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogramm felüli súlyban 112—113 fillérig; Öreg közép páronként 300—400 kilogramm súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogramm felüli súlyban 116—118 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban 121—122 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogramm terjedő súlyban 126—127 fillérig.
Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogramm felüli súlyban 118—120 fillérig; közép páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogramm terjedő súlyban — fillérig.
Sertéselészám: Augusztus hó 22. napján volt készlet 48,430 darab, augusztus hó 23. napján felhajtott 379 darab, augusztus hó 23. napján elszállított 1384 darab, augusztus hó 24. napján maradt készlet 47,433 darab.
A hízott sertéselészám irányszata: Csökkenés.

MAGYAR GYÁRTMÁNYU
ÁRPÁD
RAJZESZKÖZ
A LEGJOBB ISKOLAI KÖRZŐ.
Gyártja: SZÉNÁSY BÉLA
rajzeszköz- és papírmű-gyára
Budapest, IV., Ferencziek-tere 9.
1327

HACK ENDRÉ okleveles építész és építő-mester

műszaki irodája ARAD, Kápolna-utca 4. szám.

NYILTTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jó barátoknak, ösmerősöknek és egyleteknek, akik drága jó férjem, illetve apánk,

SCHIK DÁVID úr

elhalálása alkalmából részvétüket voltak szívesek kifejezni, fogadják ez-úton hálás köszönetünket.

Arad, 1906. augusztus 25.

2220

A gyászoló család.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, úgy egyeseknek, mint testületeknek, kik feledhetetlen jó férjem,

néh. CSIHA MÁRTON

erdőhegyi ev. ref. lelkész

elhalálása alkalmából előttem részvétüket kifejezték s a temetésen részt vettek s ez által mélységes fájdalmamat enyhíteni törekedtek: e helyen is hálás köszönettel adózom.

Erdőhegy, 1906. aug. 24.

2221

özv. Csiha Mártonné.

Nyílt válasz

Herold Rezső urnak,

a helybeli lapokban f. évi augusztus hó 25 én megjelent nyílt levelére.

Értesítem, hogy pilzeni sörforrás nevű világhírű sör nem létezik, ennek elárúsítási jogát Ön tehát meg sem szerezhette a „kispipa” vendéglőnek, a hol ennél fogva ki nem mérhetik azt. Állítása nem csak vastag tudatlanságra vall, hanem arra a feltevésre is jogosít, hogy Ön a nagy közönséget céltalosan meg akarja tévesztetni és félre vezetni.

Szükségesnek tartom ezért Onnel a nyilvánosság előtt oktatólag közölni, hogy a világhírű pilzeni sör az 1842-ben Pilzenben alapított polgári söröződe gyártmánya és neve „Pilzeni Ős forrás.” Ennek kizárólagos elárúsítási jogát Aradon csak is én gyakorolom s az én engedélyemmel a „Központi szálló” bérlője.

Annak állítására, hogy lépéseket tett sörkimérési jogom eléréséhez, csak azt válaszolhatom, hogy az egy légből kapott állítás, mely épen olyan valótlán, mint többi állítás. Ön nem tett egyetlen lépést sem érdekemben, szon egyszerű okból, mert nem tehetett és nem is volt reá szükség.

On engem feledékenységgel vádol. Erre viszont az azt mondom, hogy Ön olyan dolgokra is emlékszik, melyek meg sem történtek és ez adott viszonyok között nem is történhetek.

Megjegyzem még, hogy valótlán állításokkal csak addig lehet a világot bolondítani, a míg nem akad ember, aki azokat a hazugságoknak bélyegzi. Ezt ezennel megtettem.

Ezzel az ügyet végleg befejezettnek tekintem, előre is kijelentvén, hogy esetleges további nyílttéri közleményekre, mint rosezakaratu fürmedvényekre nem fogok reflektálni, hanem bírói úton fogok azok ellen ellégtételt keresni és találni.

Arad, 1906. augusztus 25.

2223

Szabó Kálmán,
a Pannónia szálló bérlője.

* Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerkesztő.

A fürdőző nyaraló

közönség szíves figyeimébe ajánlom
80,000 kötetes

kölcsönkönyvtáramat,

melybe következő

ujdonságok érkeztek!

Wilde Oszkár: Da Profundis, Csikváry: A hivatal humora. Wolfner: A szociális-mus története. Dodel: Mózes-e vagy Darwin. Büchaer: Isten fogalma. Haekel: Világ-problémák. Connan Doyle: A haramiafogás. A sárga arc, A nagyfejedelemség, A flottaszemédes Furcsa hivatal. Műveltség Könyvtára: A technika vívmányai, Masson: Napoleon és a nők, Schröder: Ahazugságok városa, Esmenard: Egy párisi Lorett, Lux: A mire születünk, Hedin Sven: Azsia sivatagjain keresztül, Gáspár: A föld körül, Délamerika, Nyugatindia és Afrika, Farkas Imre: Csipkefátyol.

Németben: Kellermann: Yester und Li, Gautler: Das Hündchen der Marquise, Die goldene Kette der Bakchis, Noack V.: Was ein Berliner Musikant erlebte, Hammer: Die Tribadie Berlins, Wegener: Im steinernen Meer, Barsch: Von einem der auszog, Truth: Héfe in Schaum, Ostwald: Mätressen in Berlin, Zobeltitz: Des Lebens Enge, Mennel A.: Buchholzens in der Schweiz, Headon: Um eines Haares Breite, Harland: Eine erleuchtete Frau, Georgy: Die Peitsche, Lehne: Einsamkeit, Schwabe: Bleib' jung mei-e Seele, Hillern: Ein Arzt der Seele, Mizee Bledenbachs Erlebnisse, Die Beichte einer weissen Afrikanerin Stillebauer: Aus freudelosem Hause, Stratz R.: Gib mir die Hand, Zapp: Rhenania seis Panier! továbbá számos francia és angol ujdonság.

Kölcsöndíj havi 1 kor. 20 fill., vagy köte-tenként fizetve 8 fillér.

Vidéki bérlők

is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenekölcsöntári díj havi 1 kor. 40 fill., vagy füzetenként 14 fillér.

Legújabbak: Ioanovici: Orosz keringő, Gárdonyi: Fehér Anna, Szombati: Nem nyomja a fejemet a bu, Lányi: Hat új magyar nóta, Fráter: Ott a hol a Maros vize, Táber: Elme-gyek a templom mellett, Barna: Mádi zsidó, Huszka: Darumadár fön az égen, Marthon: Madár Matyi, Zerkovitz: Berger Zsiga, Kató, Szivem szép Katája, Ascher: Koldusgrófi, Lehár: Die lustige Witwe, Veró: Lányka, Huszka: Gül-Baba.

Confetti és lampionok

nagy választékban.

mindennemű irodai szerek igen olcsó árban.

Elsőrendű minőségű, magyar gyártmányu

Ujdonságok!

Levélpapírokból és képes levelező lapokból. Írópapírok s Egész könyvtárak vétele, könyvtárak berendezése és kiegészítése.

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű és papír-kereskedése Aradon.

Telefon 880. sz.

326

TANFY IDA

zongoratanitónőt tanítványai, az órák beosztása végett, lakásán találhatják 4-től 5-ig délután, augusztus hó 26. délelőtt. Attila tér 4. sz.

2229

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE

HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK

hivatalos rovata.

A kör helyeszközlő-osztályának helyisége
SZABADSÁG-TÉR 7. I. EMELET.

Hivatalos órák:

Délelőtt 9—1 óráig, vasárnap és ünnepnap d. u. 4—5 óráig. — Tagok úgy a vidékről, mint helybeliek, naponta főtvetetnek.

Telefon 294. sz.

Telefon 294. sz.

Az állásközvetítés teljesen ingyenes. A kör tagjai előnyben részesülnek. Levélbeli felvilágosítást csak válaszbélyeg küldése mellett ad a helyeszközlő-osztály.

Kimutatás: 1906. augusztus 25-én.

ÜRESEDÉSBEN LÉVO ÁLLÁSOK:

Vidéki fűszerüzlet részére irodista kerestetik. Boszniai gőzfűrés-vállalat részére ügyes, a német nyelvben jártas könyvvezetőt és levelezőt keresünk. Akik hasonló üzletben működtek, előnyben részesülnek.

Aradi üzlet részére ügyes, megbízható segédet, aki a rőtös- és rövid szakmát és a kirakatrendezést érti.

Fiatal fűszer szakmabeli segédek kerestetnek.

A bőr szakmában jártas segéd kerestetik.

Német levelezésben jártas irodista kerestetik.

Vidéki városba; térfidivat üzlet részére ügyes segédet, aki a magyar-német nyelvben teljesen jártas.

Helybeli biztosítási iroda részére irodai gyakornokot, Liszt-raktárnoki állásra fiatalabb egyén vidékre kerestetik.

Vidéki rőtös- és divatáru üzletek részére segédek kerestetnek.

Vidéki fűszer és rőtös áru üzletek részére a szerb nyelvben jártas segédeket.

Több vidéki rőtös és vegyesüzlet részére a német és román nyelvet értő segédeket.

Vidéki fűszer és csomoge üzlet részére fiatal ügyes segédet.

Vidéki vaskereskedések részére több ügyes segédeket.

ÁLLAST KERESOK:

Irodai gyakornokok állást keresnek.

Délutáni foglalkozásra idősebb, az irodai teendőkben és borszakmában jártas segéd.

Utazói vagy raktárnoki állást keres óvadékok nyújtható egyén.

Irodai teendőkben jártas kisasszony szerény feltételek mellett állást keres.

A fűszer és rőtös-áru szakban minden igényeknek megfelelő segédek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA.

Klein Sándor,

Keppich Zsigmond,

titkár.

391

elnök

3906

Legjobb Adító Ital

WATTONI FELE
GIESSHÜBLER
SÁVANYUVÍZ

3906

3906

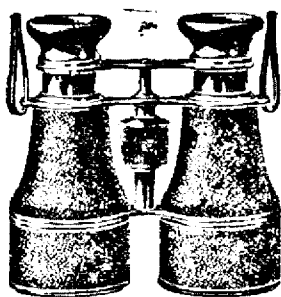
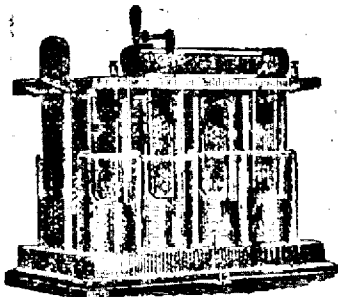
Nagy raktár párisi különlegességekben!

UJ!

UJ!

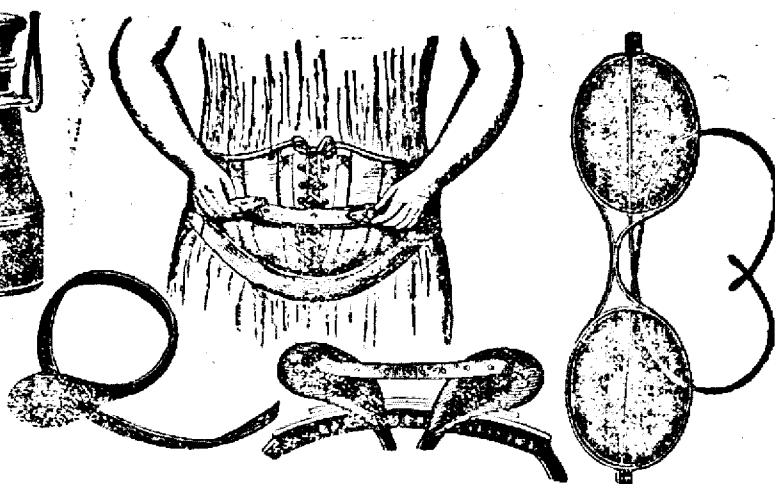
UJ!

UJ!

Andrássy-tér

22.

Nagy raktár párisi különlegességekben!

Nagy raktár párisi különlegességekben!

A nagyérdemű közönség tudomására hozom, hogy Aradon, Andrássy-tér 22. szám alatt a mai kor igényeinek megfelelő: Orvosi műszerek, saját műhelyemben készített kötszerek, ugymint: sérv, haskötők, szuspensoriumok, valamint látszerészeti eszközök, ugymint: színházi és tábori látesővek, mindennemű szemüvegek!

nagy raktárát megnyitottam.

1871

Szíves pártfogását kérve, maradtam alázatos szolgája Deutsch Mihály.

Nagy raktár párisi különlegességekben!

SCHAEER EDE

1874

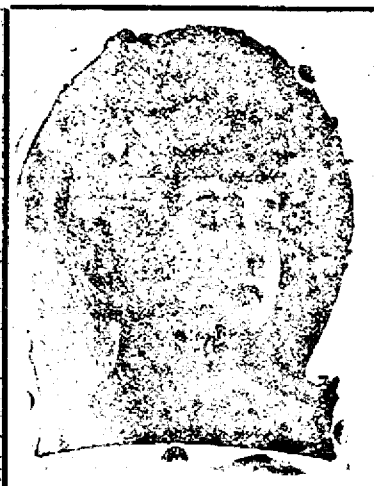
BETON-ÉPÍTÉSI ÉS ASZFALT-IPAR VÁLLALATA

ARAD, Szabadság-tér 10. szám.

Vállalkozik: granitto terazzo, beton- és aszfalt burkolatok, csatornázások, vasbeton-födémek, víztartányok, gépalapzatok, átereszek, tűzbiztos vasvázás beton-építkezések, nedves lakások szárazzá tételére, cement- és műkő munkálatok elkészítésére.

Czement és mosaiklap, cementcső, járda burkolati lap, gipsztábla.

Czement eladás kicsinyben és nagyban.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű

Földes-féle

Margit-Cremet,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépít.

A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan zsír szepők, májoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindennek bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után erről mindenki meg fog győződni.

Készítli:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Főraktár: 8881

Török József gyógyszerésznél Budapesten.

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszerkerében.

Magyar kir. államvasutak igazgatóság.
151955—906. F. IV. szám.

Árverési hirdetmény.

A kézbesíthetetlen küldemények a vasuti üzletszabályzat 70. §-a értelmében az alább felsorolt állomások teheráru raktáraiban d. e. 9 órakor a következő napokon fognak azonnali kész

pénz fizetés mellett nyilvános árverésen eladatni.

Állomáson	1. é. augusztus hó
Pápa	28-an
Kolozsvár	29-én
Nagyvárad	29-én

Budapest, 1906. évi augusztus hóban.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem díjazatik.)

Pilseni sör csarnok és étterem átvétel!

A nagyérdemű közönségnek bátorkodom szíves tudomására adni, hogy a Salacz-utca 3. sz. a. az urk kaszinó alatti, Arad sz. kir. város központján, a vármegye-ház és Központi Szálloda átellenében levő, a publikum által elnevezett, közkedvelt

„Kispipa“ Pilseni sör csarnok és éttermet

barátságos uton Szabó Kálmán bérlőtől átvettem, melyben a világhírű, valódi Pilseni sört ki fogom mérni, ezen helységet folyó évi augusztus hó 25. én, szombaton megnyitom. A mai kor igényeinek megfelelően modernül, magyar, házas konyha, kifogástalan ételek, hegyaljai kitűnő minőségű borok és jó pezsgőket fogok kiszolgáltatni. — Havi ékeztést jutányos áron és házakhoz ételek kiszolgáltatását is készségesen elvállalom. — Kifogástalan italaimat házakhoz is kimérem, a lehető legolcsóbb árak mellett. — Az ételeket kis és nagy adagban gyorsan, pontosan és mérsékelt áron számítom.

Egy liter kitűnő minőségű asztali bor... 1.- kor.
Egy pohár világhírű valódi Pilseni első oszt. sör... —22

Midőn mint sz. a. k. ember sok évi tapasztalatom folytán, melynek nagy részét Aradon sajátítottam el s így főtörökvésem oda irányul, hogy a nagyérdemű közönség igényeit mindenben kielégítem, ennél fogva kérem a nagyérdemű közönségnek kegyes pártfogását.

Teljes tisztelettel

Szabó Vincze

2164

a „Kispipa“ Pilseni sör csarnok tulajdonosa,
volt Vajda-Henyadi szálloda.

APRÓ HIRDETÉSEK

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad a kiadóhivatal:
József főherceg-ut 22. szám
Telefon szám: 151.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban:
József főherceg-ut 22. szám.
Telefon szám: 151.

Tudakozóknál kérjük a hirdetés alatt levő címekre hivatkozni.
Am apró hirdetések előre fizetendőek.

Ezen rovatban minden sor egyenesi beállításának ára 4 fillér, vastagabb betűköl 5 fillér. — Csalódot kereső vagy csalódnak ajánlása apró hirdetés 20 szóig 50 fillér, többes soroknál soronként 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 50-60 filléért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárultó helyein.

A K I N E K

ismerettség híján

Varastársra,
szelvényezőre,
szobalányra,
fogóóra,
spánya,
gázdallamra,
szobalányra,
vizeselőre,
restóra,
kulesárnyra,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobalányra,
házi- vagy
irodászolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége

AKI

szüretkor vétel vagy bérbevétel szájából keresni;

AKI

eladni kíván

szőrt,
szegorát,
bori,
gyümölcsöt,
arabot,
füzetet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

AKI

bérbéadni kíván

virágok,
kukorica,
szőlőstől,
halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

AKI

valamilyen kisérti beállítását kíván: legelőszabban és eszt, ha az

„ARADI KOZLONY”

kis hirdetései

szavatát kasszája.

Vilmának, Arad.

Lakás nagyon tiszta, meg vagyok elégedve, utnak indítottam. A sör honoráriumot a mai napra. Tisztelője Sárkány Klára.

A tegnapi napon

franczia nyelven beadott kis hirdetés tulajdonosát kérjük jelentkezni a kiadóban.

Lakást és teljes ellátást

keres egy magános urinőnél, esetleg előkelő uri családnál egy urinő. Bővebbet Ifj. Klein Mór könyvkereskedésében. 2227

Könyvvezető,

mérlegképes, naponta néhány órai foglalkozást keres. Cím a kiadóhivatalban. 2224

Eladó

egy csinos kisebb Wertheim-Cassa. Bludhauer Lajos, Orczy-utca 19. szám. 2228

Keresztény tisztviselő

családnál 2-3 tanuló teljes ellátásra mérsékelt áron felvétetik Halász-utca 11. szám alatt. 2225

Lampionok

20 fillértől, confetti és serpentin kapható **Ingsz I. és Fia** könyvkereskedésében Aradon, Weltzer János utca. Telefon 517. 285

„Munk“-féle

szabadalmazott 5 kgr. szőlőládák kaphatók darabonként 20 fillér. 100 drb. vételnél drbjá 16 fillér. Barta S. Arad, Szabadság-tér 21. szám. 2062

Kiss Ernő-utca 8. számú ház,

mely 5 szoba, fürdőszoba és megfelelő mellékhelyiségekkel, villanyvilágítás és vízvezetékkel, 3 lóra istálló, gyümölcsös-kert, virágoskert azonnal vagy november elsejétől bérbeadandó. Bővebbet Wesselényi utca 51. 2140

Iskolás gyermekek

teljes ellátást nyerhetnek egy helybeli intelligens családnál, melynek zongoráját is használják. — Cím a kiadóhivatalban. 2144

Jókoly-tér 6. számú új házban

3 szobás lakás minden mellékhelyiséggel f. év novemberre kiadó. Bővebbet Frick József építésznel és ugyanott. 2200

Polgári iskolába

készülő leánygyermek teljes ellátásra felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 2197

Szőlőprés

használt három kosárral, 1 darab Mayfarth-féle szőlőmalom bogyzóval, 2 drb. tizenkét és 1 drb. tizenhét hektos hordó jó karban olcsón eladó. Popp Vilmos, Muszka-Magyarád (pálya-udvar.) 2185

Kiadó

egy csinosan butorozott kényelmes szoba, továbbá egy butorozott kis szoba. Szent-László-utca 5. számú házban. Bővebbet ugyanott. 2188

Veszek könyvtárakat,

egyes könyveket és hangjegyeket legmagasabb áron. Kerpel Izó könyv-, papír- és zeneműkereskedése, könyv- és zenemű kölcsöntára, Aradon. 246

Kiadó családi lakóháza:

Négy szoba, alcov, fürdőszoba, minden kényelemmel. Kertté alakított udvar. Aulich Lajos-utca 8 Értekezhetni Nagykörut 11. földszint jobbra. 2216

Uri család

két fiu gyermeket ellátásra elfogad gondos felügyelet mellett; iskolai tantárgyak, német és francia nyelv oktatása. Cím a kiadóban. 2188

Eladó ház!

A belvárosban, Szent-Péter-tér 4/a. számú 2 utczára szolgáló ház szabad kézből 14.000 koronáért eladó. Jövedelmez évenként 1704 koronát. A vételhez szükséges 7000 korona. Bővebb felvilágosítást nyújt a háztulajdonos ugyanott. 2228

Jspán, nős,

állást keres 15 évi gyakorlattal 33 éves keresztény gazdatiszt, földműves és tejgazdasági szakiskolát végzett, a magyar, román és összes szláv nyelveket bírja, azonnali vagy későbbi belépésre. Cím a kiadóhivatalban. 2230

Iskolás gyermekek

uri családnál iskolák közelében ellátásra felvételnek. Szülői gondozás. Zongora. Cím a kiadóban. 2215

Fiaom ménesi csemege szőlő

kapható, kilója 40 fillérért, Kovács-vits György körjegyzőnél, Ménesen. 2212

Tél-utca 4/a. számú

kényelmes kis családi ház nagy vegyes kerttel, jutányosan áron eladó. Közvetítő ügynökök díjaztatnak. 2214

Egy gyermektelen uricsalád,

nem anyagi érdekből, mint inkább az egyedülállat elűzése céljából az iskolai tanévre elfogadna egy jó házból való leánykát teljes ellátásra, hol szeretetteljes, anyai gondozásban részesülne. Bővebbet Damjanich-utca 28. számú házban. 2218

Onkéntes ruhákat

veszek. Cím „Gyalogos 88” Arad főposta. 2217

Iskolás fiúk

uri házhoz felügyelet mellett teljes ellátással felvételnek. Cím a kiadóhivatalban. 2219

Januló gyerekek

uri családnál legjobb ellátásban részesülhetnek. Német-francia tárgyalás. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2129

Kiadó!

Kasza-utca 58. számú házban egy kovácsműhely szerszámmal együtt és lakással, ugyanott asztalos szerszám eladó, ugyazintén egy szobabeli új butor és más többféle holmik jutányos áron eladók. Tudakozóknál lehet ugyanott. 1782

Ura!

intelligens háznál izletes havi ebéd és vacsora kosztot kaphatnak. Ugyanott kiadó 2 csinosan butorozott szoba, esetleg teljes ellátás. Cím: Eötvös-utca 12. földszint. 2170

Cséplőgarnitúra

8 as Clayton locomobil Ruston vagy Marschall cséplővel, idős, gyárilag javítva, továbbá egy fiatal 7-es Hofuerr készlet azonnal szállítható Kovács Soma és Társa cégégnél Aradon. 735

Intelligens uri családnál

3-4 középiskolai tanuló teljes ellátásban részesül. Instructor a háznál. Zongora használat. Esetleg egy különbejáratu butorozott szoba azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban.

Új találmány!

A szabadban leásott, levert és lefektetett fatárgyakat az időjárás káros befolyása, a fülledés, a korhadás, a nagyfoku beszáradás — a beépített fatárgyakat ezenkívül még — a házi gomba képződése és a szívósodás ellen nagyon hatásosan megóvó, olcsó, szagtalan és az egészségre ártalmatlan fatelítő szerek felfedezője és egy új telítési eljárás feltalálója találmányának finanszírozására tőkepénzes embert keres. — Címét közli a kiadóhivatal. 2207

MUJER

női kalap divat-terem!

A nagyérdemű közönség szíves tudomására hozom, hogy Aradon, Deák Ferenc-utca 2. szám alatt (Sebesy-ház) egy, a mai kor és modern ízlés minden követelményének megfelelő

női kalap divat-termet nyitottam

Üzletemben a legelőkelőbb cégektől kikérült és legszebb kivitelű modelleket állandóan raktáron tartom. Állandó és a legnagyobb választék **gyászkalapokban.** Átalakítások és minden a szakmába vágó munkálatok jutányosan és pontosan végeztenek. Vidéki megrendeléseket a legmesszebb menő körültekintéssel eszközölök. 1981 Szíves partfogást kér

AMTMANN ANNA
Arad, Deák Ferenc utca 2.

Zacherlin

magyszerű
rovarirtó szer.

„Csakis üvegben tessék venni!

Kapható a következő cégekknél Aradon:

Altmann Ede	Daimel Lajos	Duzsek Ferencz	Fejér Gyula	Karátsonyi Antal	Pollak József	Schlesinger Béla	Vojtek és Weisz
Baumann B.	Donath Simon	Erbeszkern Béla	Gróf László	Lázár Gyula	Preisach Vilmos	Schwarz M. és Társa	Weigl Adolf és Tsa.
Belgrader K. és Tra	Dürr Gusztáv	Éles Armin	Guttman Samu	Meer Mór és Fia	Prolich István	Schwarz János	Weisz Dávid
Braun N. A.	Dürr Kocsárd	Färber L. és Testvére	Hoffmann Irén	Nagy Farkas	Rothstein Mór	Steinitzer N.	Werner Sándor
Uj-Arad: Eisele János, Theiss Miklós, Zimmer Mátvás.	Buttyin: Klein Márton.	Mária-Radna: Jeszti Árpád, Felix Károly, Weiszberger Pál.	Pankota: Barna Lajos, Lengyel Sándor, Messzer Lipót és Fia	Soborsin: Róth Mór, ifj. Róth Bernát.			
Buttonya: Fischer Hermann, Geller Ferencz.	Csermő: Holländer Sám. és Fia.	Mezőhegyes: Auspitz Lajos, Schönberg Jakab.	Pavlovics Constantin.	Uj-Szt.-Anna: Henny Károly.			
Boros-Jenő: Blau Dávid, Strausz Ignác.	Gurahones: Schwarz Sámuel, Weissberger Sámuel utóda.	Magy.-Pécska: Simberger Sándor, Turszky Nándor.	Radna-Lippa: Eisele Mátvás, Reisenberger Miklós, Schwarz Ferencz.	Világos: Wéb er János, Kreitler Vilmos. 1179			
	Kis-Jenő: Messer Lipót.			Zádorlak: Hemmen Ferencz.			

Palermo pörkölt kávé

Dürr Gusztáv fűszerkereskedéséből

Arad, a városházával szemben.

2226

A kávé kedvelői körében — s ugyan kik nem tartoznak ezekhez — egyenesen feltűnő volt egy zamatos ízű kávékeverék, mely Dürr Gusztáv fűszerkereskedéséből kerül forgalomba. Ez a kávé, amely úgy tejes, mint fekete kávénak valami fenomenális finom ízt és aromát kölcsönöz, igazán hivatva van arra, hogy minden ház asztalán ott legyen. Speciálitása, hogy az idegekre nem ártalmas, szepora és igen kiadó, ami maga a háziasszonyok szemében igen nagy előny, de tekintve egyéb jó tulajdonságait, hivatva van minden más kávé háttérbe szorítani.

A tulajdonos cégnek gordja van arra is, hogy ez a kitűnő kávékeverék hetenkint kétszer friss pörköltésben kerüljön a közönség elé

s hogy minden háztartás megszerezhesse, $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ kilós csomagolásban a cég nevével ellátott ólompecséttel bezárva kerül forgalomba.

Az utóbbi időben, mikor a kávéban is, mint az élelmiszerben általában, a hamisítások napirenden vannak s a festett rossz és olcsó kávétól a közönség alig tudja megkülönböztetni a finom kávé, valóságos áldásnak nevezhető a Palermo pörkölt kávé, mert aki egyszer vásárolt és ivott ebből a kávéból, meg lehet győződve, hogy mindig ugyanszint a jó minőségűt kapja.

Azok, akiknek még nem volt módjukban e kávéból fogyasztani, ajánlatos egy próbavásárlás, ez a legjobb meggyőzés-mód arra, hogy teljesen jó, s egészségre nem ártalmas,

még mindenki által, akik e kávéból vásároltak, kedvelt cikket kap.

Dürr Gusztáv fűszerkereskedése óriási napiforgalma mellett jelentős üzletet tud kimutatni a Palermo pörkölt kávé eladásából s az, hogy a cégnek egész külön osztály foglalkozik e kávé pörköltése, csomagolása, osztályozása és kiszolgálásával, bizonyossága egyrészt a kávé kedveltségének.

Messze vidékre is szívesen és sokan hozzátják a Palermo pörkölt kávé, azért Aradon, a megyében és a szomszédos megyék és azok közeli községeiben minden háznál főként ott kellene találni ezt a kávé, mert városunk eme speciális kávékeveréke megérdemli, hogy mindenki első sorban méltassa pártfogására.

Nagyérdemű közönség!

Bátorodom nagybecsű tudomására hozni, hogy Neumann M. cég aradi üzletéből 15 évi működésem után kiléptem a helyben

Szabadság-tér, gróf Nádasdy-palotában

BRAUN MIKSA

törv. bejegyzett cég alatt, egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő modern

férfi-, fiu- és gyermek-ruha áruházat

megnyitom. — Gazdag tapasztalataim és szakképzettségem, valamint előnyös összekötöttesem feljogosítanak azon reményre, hogy a nagybecsű vevők között legkényesebb igényeiket is, teljes mértékben kielégíthetem. Bátorodom megemlíteni, hogy a

mérték utáni rendelésekre külön osztályt nyitok

s a nálam eladásra kerülő összes áruk egyenesen rézre, saját felügyeletem alatt készülnek, miáltal csakis modern és kitűnő árukat, a legnagyobb választékban tartok raktáron, melyeket a legszolidabb szabott árak mellett árusítok. — Mély tisztelettel kérem, hogy ezen vállalkozásomban jóindulatulag támogasson s nagybecsű megbízásait hozzám juttatni kegyeskedjék, — meradtam kíváló tisztelettel

BRAUN MIKSA.

1851